Πε/μχ/345

Ἔτος Α' Τεῦχος 1 Αὔγουστος 1907

ΕΘΝΙΚΗ ΨΥΧΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

«Ὅπου ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι»; **Ξενοφῶν.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. Γ. Ζησίου, *καθηγητοῦ*, Ἐθνικὴ ψυχή.
Γ. Ν. Χατζιδάκι, *καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου*, Καὶ πάλιν περὶ τῶν μαλλιαρῶν.
Κ. Α. Ρωμαίου, *καθηγητοῦ, ἀρχαιολόγου*, Ἡ λεγομένη ἑλληνικὴ κατατομή.
Κ. Δ. Κτιστοπούλου, Ἡ καταδίωξις *(διήγημα)*.
Δ. Α. Χατζηγιάννη, Ἡ ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων ἑνότης ἀνὰ μέσον τῶν αἰώνων.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
(κατὰ Φεβρουάριον 1908)

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου "ΝΟΜΙΚΗΣ", Ὀφθαλμιατρείου 5

ΔΗΛΩΣΙΣ

Αἱ μελέται: «Κριτικῶν ἀδικημάτων ἔλεγχος» καὶ «Πολιτεία τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων», μὴ συνεχισθεῖσαι ἐν τοῖς ἑπομένοις τεύχοις, δὲν ἀνετυπώθησαν. Ἐλλείψει δὲ χώρου δὲν συμπεριελήφθησαν ἐν τῷ ἀνατυπωθέντι τούτῳ τεύχει τὰ ποιήματα «Εἰς τὸν ἱερὸν λόχον» καὶ «Φλὸξ ἁγία».

Ἐκ τῶν συνδρομητῶν τῆς «Ἐθνικῆς Ψυχῆς» οἱ μεταβάλλοντες διεύθυνσιν ἢ μὴ λαμβάνοντες τυχὸν τὰ τεύχη παρακαλοῦνται ὅπως εἰδοποιῶσιν ἡμᾶς περὶ τούτου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΕΘΝΙΚΗ ΨΥΧΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδίδοται ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν: Α. Ἀθηναίου, Ι. Ἀνδρομηδᾶ, Κ. Δ. Κτιστοπούλου, Χ. Μ. Λαδᾶ, Ι. Παπαγιαννοπούλου, Μ. Γ. Παπαδοπούλου, Ν. Γ. Παππᾶ, Α. Η Πουλοπούλου, Σ. Ε. Στάθη, Α. Τσόλη, Ι. Σ. Φλετούρη, Δ. Α. Χατζηγιάννη.

Συνδρομὴ	*Ἐσωτερικοῦ δρ. 6 προπλ.*	*Τιμὴ ἑκάστου τεύχους*	*Διεύθυνσις*
	Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 7 »	*λεπτὰ 50*	*Ὁδὸς ~~Σίνα, 18, Ἀθῆναι~~*

Ἔτος Α΄ **Τεῦχος 1** **Αὔγουστος 1907**

ΕΘΝΙΚΗ ΨΥΧΗ

Γένεσις καί φθορὰ ἰδοὺ ἡ εἰκὼν τῆς ὕλης. Νόμος αἰώνιος, Θεοῦ κέλευσμα διὰ πάντα τὰ ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

Νόμος εἶναι, σύνηθες λοιπὸν εἶναι οὐδὲν ἐνέχον τὸ παράδοξον. Εἰς τὴν ζωὴν ἦλθον οἱ Μαραθωνομάχοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Βούλγαροι· τοῦ ἡλίου τὸ φέγγος τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν πορείαν ἐφώτισεν ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀττίλα καὶ μὲ τὸ θάλπος του γεννηθέντας ἐφώτισε τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν Ῥουμούνων Βλάδεν τὸν διάβολον τὸν ἀνασκολοπιστήν, τὸν ἵππον καὶ τὴν ἔχιδναν, τὸ ἑλίχρυσιν καὶ δηλητηριώδεις μύκητας.

Τῆς θείας προνοίας ἀνεξερεύνητα τὰ βουλεύματα.

Ἀφ' ἑτέρου τῆς φθορᾶς ἡ φλέγουσα πνοὴ καὶ τῶν ἡμιθέων τἀδαμαντόδετα σώματα ἐμάρανεν, ὥσπερ τὰ πέταλα τῶν ἰασμίνων καὶ τῶν κολχικῶν, ἠφάνισε τἀρχαῖα μεγαλοπραγμόνων πολιτῶν ἄστεα, ὥσπερ τὰς εἰκόνας τοῦ Ζεύξιδος καὶ τοῦ Πρωτογένους, καὶ μὲ χῶμα ἀναίσθητον καὶ ἄλαλον ἐκάλυψε τὸν χῶρον, ἔνθα ἐτάφησαν ὁ Ἀριστοφάνης, Πύρρος ὁ Αἰακίδου, Κύριλλος ὁ Λούκαρις.

Ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ φθορᾷ ἀντὶ τοῦ συνήθους ἔχομεν τὴν ὑπερβολήν· οἱ σιτοβολῶνες δὲν χωροῦσι τὸν παραγόμενον σῖτον, ἑκατομμυριοπληθεῖς δὲ ἀγέλαι ἰχθύων ἐμπίπτουσαι διαρρηγνύουσι τὰ δίκτυα. Κατάπληξιν δέ, τρόμον, πνιγμὸν φέρει τῆς φθορᾶς ἡ ὑπερβολή. Ποία καταπληκτικὴ εἰκὼν τοῦ τέλους τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας μὲ τὰς καταβυθιζομένας πεντακοσίας βαρβαρικὰς καὶ Ἑλληνικὰς τριήρεις, μὲ τὰ συντρίμματα αὐτῶν, μὲ ἑκατὸν χιλιάδας ἐρετῶν καὶ ἐπιβατῶν κυλιομένων εἰς τὴν καθηματωμένην θάλασσαν. Ποία δὲ ἡ πορεία τοῦ Ἀζεγγὶς Χὰν μὲ τὰ πέντε ἑκατομμύρια τῶν νεκρῶν, μὲ τὰς μυριοπληθεῖς ἐκ κεφαλῶν ἀνθρωπίνων πυραμίδας. Τούτου ἕνεκα οὐδεμία περιγραφὴ νίκης ἐγένετο οὕτως εὐτυχὴς ὅσον ἡ διήγησις καταστροφῆς, ὁ Θουκυδίδης δὲ ὑπερέβη ἑαυτὸν ἐν τοῖς περὶ τοῦ λοιμοῦ καὶ περὶ τῆς φθορᾶς τῶν Ἀθηναίων ἐν Σικελίᾳ (Ζ΄. 75 καὶ 84).

Ὁποῖον δὲ ῥῖγος κρυερὸν καὶ ἴλιγγον φέρουσι τῆς θείας ὀργῆς τὰ ἔργα. πανώλεις νόσοι, σεισμοί, ἐκρήξεις ἡφαιστείων, καταποντισμοί. Θανάτου πνοή, στρίγλα ὀφιοπλόκαμος μὲ ἐρυθροὺς ὀφθαλμούς, σκέλεθρον σιδηρῶν ἁρμῶν πνίγει μὲ τοὺς χαλυβδίνους δακτύλους της καὶ τινάσσει ὕστερον εἰς τὸν ἀφανισμὸν ὅλον κόσμον.

Ἀλλ' ὅπου ἡ ψυχή, ἐκεῖ γένεσις μόνον ὑπάρχει καὶ αὕτη πολλάκις καταπλήττουσα διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Παλαιολόγος, οἱ Ἕλληνες τοῦ Ε΄ π. Χ. αἰῶνος καὶ οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὐδαμοῦ δὲ θάνατος. Ζῇ ἀθάνατος καὶ θὰ ζῇ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς—πτέρυγες ἐξ ἀκτίνων πλασθεῖσαι ἀνεσπέρου φωτὸς καὶ εἰς τὸν νοητὸν Ὄλυμπον ἀγαγοῦσαι τὸν ἄνθρωπον, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ ὑψηλοῦ—δὲν θ' ἀποθάνωσι δὲ τοῦ Εὐαγγελίου τὰ κηρύγματα—γλυκεῖα ἀγάπης πνοή.

Λειποθυμεῖ μόνον ἐνίοτε ἡ ψυχὴ καλυπτομένη ὑπὸ τῶν σκιῶν τῆς ἀφανείας, ὅπως ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν νεφελῶν, ὅπως ὁ Ἀχιλλεὺς ὅτε μηνίσας, ἀπεσύρθη τῆς μάχης εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ὅπως ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας. Ἀλλ' αἱ ἀκτῖνες αἱ ἡλιακαί, βέλη ἀδαμάντινα, κοταβάλλουσι τὸν δράκοντα τῆς θυέλλης, ὅστις σωριάζεται ὄγκος ἀδρανὴς εἰς τὸν ὁρίζοντα, ἐκλάμπει δὲ μετ' ὀλίγον

ἀγλαοκόμης ὁ ἥλιος ἐπὶ τοῦρανοῦ, ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάχην καὶ πελώριος φεγγοβολεῖ ὡς ἀστὴρ ἐωθινὸς καὶ ἐκ τῆς κελαινεφοῦς λαίλαπος τῆς τουρκικῆς δουλείας ἀνέτειλεν ἡ Ἑλλὰς εἰς νέαν ζωήν.

Λέγουσι δὲ ἐν τῇ ψυχολογίᾳ ὅτι, καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀλλάσσῃ ἀπαύστως τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ ὑπόστασιν, ἔχει ὅμως τὴν συνείδησιν, καὶ ἑκατοντούτης ἂν γείνῃ, ὅτι εἶναι ὁ αὐτός· σημαντικωτάτη τῆς ὑπάρξεως ψυχῆς ἀπόδειξις. Τοῦτο καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἐθνῶν γίγνεται καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ λεγομένη λαογραφία. Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτου καὶ ἄλλοτε(1) *καὶ πρό τινος χρόνου εἴπομεν «ἐκ τῶν ἐθίμων (ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων) τῶν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὰς πανηγύρεις, εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, εἰς χαιρετισμούς, εἰς ᾄσματα τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους ἀναφερομένων πόσα δὲν ἀπεδείχθησαν πρὸς ἐκεῖνα τὰ παλαιὰ Ἑλληνικὰ ἐμφερῆ; Μὴ πλεῖσται παροιμίαι, προλήψεις, δεισιδαιμονίαι, κατάραι, εὐχαί, ἐπῳδαὶ δὲν ἀναμιμνήσκουσι, τὸν ἀρχαῖον βίον οὕτως ἐμφανῶς, ὥστε οὐ μόνον ὁ ἰδιωτικὸς βίος ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων πρὸς ἐκεῖνον τὸν παλαιὸν ἁρμοζόμενος νὰ καταφαίνηται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν παλαιῶν ἐκ τούτων δὴ τῶν νῦν νὰ ἑρμηνεύωνται εὐχερῶς; Καὶ ἔχει μὲν συμφορηθῇ ἐν πᾶσι τούτοις ὑπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου ἰλὺς παντοδαπή, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο ἱκανὴ νὰ παραπλανήσῃ ἡμᾶς, ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν τὴν κρυσταλλίνην πηγὴν τοῦ μύθου, τῆς προλήψεως, τῆς παροιμίας*(2)».

Ἀλλ' ὅμως πλὴν τούτων, τῆς λαογραφίας, τὴν ψυχὴν λαοῦ τινος ἐξετάζομεν καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι καὶ ἐκθέτειν τὰ διανοήματα, δηλαδὴ τὴν διάπλασιν τῆς γλώσσης καὶ τὴν σύνταξιν, ὡσαύτως τοὺς μύθους, τὰς παραδόσεις, τὰς προλήψεις, τοὺς περὶ θεῶν καὶ ἡρώων λόγους, τὴν ὀξύτητα ἢ σκαιότητα τῶν φρενῶν, τὸ εὔθυμον ἢ δυστράπελον, τὸ κομψὸν ἢ συρφετῶδες, τὸν βίον τὸν οἰκογενειακόν, τὴν δημώδη μουσικὴν καὶ καθ' ὅλου κατὰ τὰ νοητικά, τὰ ποίησιν καὶ δημώδη ἠθικὰ καὶ τὰ καλλιλογικὰ αὐτοῦ συναισθήματα. Εἰς τοῦτο δὲ ἀσχολεῖται νῦν τὸ τμῆμα τῆς φιλοσοφίας, ὅπερ ἐθνικὴ ψυχολογία καλεῖται(3).

(1) Περιοδικὸν *Βύρων* 1875 καὶ 1876.

(2) *Ζησίου*. Ἔκθεσις τοῦ γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ σ. 3—4.

(3) *Γ. Χατζιδάκι* Ἀκαδημ. Μελετ. τόμ. 1, σ. 16 καὶ περὶ γενέσεως τῆς γλώσσης. W. M. Wundt. Volkerpsychologie, die Sprache.—*Ζησίου* ἔκθεσις τοῦ γλωσσικοῦ κλ. σελ. 5 καὶ Γυναικῶν κύρια ὀνόματα ἐν Κυνουρίᾳ σ. 3—9.

Πλάττεται δὲ ἔθνους τινὸς ἡ ψυχὴ γενναία, τῶν ὑψηλῶν καὶ τῶν καλῶν ἐράστρια, δικαία, τοῦ ἀληθεύειν ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις λάτρις, φιλελεύθερος, εὐσεβὴς καὶ φιλόφρων διὰ τῆς παιδείας τῆς ἀγαθῆς, ὥστε βλέπομεν λαοὺς πρότερον ἀπολέμους, ἐκ κακουργίας ζῶντας, ταπεινοὺς περὶ τὸ συναίσθημα τοῦ καλοῦ, δούλειον ἔχοντας φρόνημα, ὑβριστὰς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ θεῖον διὰ τῶν ἀγαθῶν διδαγμάτων μεταβαλλομένους, καὶ γιγνομένους καὶ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων τιμὴν καὶ ἠγαπημένους εἰς τὸ θεῖον. Ὅπου δὲ κακὰ παιδεύματα, ἐκεῖ νυκτὸς χειμερίας σκότος, δυσοσμία ὑπονόμου, θάνατος ἠθικός.

Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπαιδευσία, ἡ ἔλλειψις παιδείας συστηματικῆς· οὔτε Βοῦδδαι οὔτε Σωκράται οὔτε Λυκοῦργοι, οὔτε ἡγεμόνες τῶν Οὔνων διδάσκοντες τοὺς ὑπ' αὐτοὺς τὴν λατρείαν πρὸς τὸ ξίφος τὸ εὑρεθὲν ἐμπεπηγμένον εἰς τὰ στέρνα τῆς γῆς, οὔτε Καρὰ Χαλὴλ Ἰζεντερελῆς παιδεύων τοὺς γενιτσάρους ἕνα μὲν θεὸν νὰ ἔχωσιν ἐν τῇ ψυχῇ, τὸν φανατισμόν, μίαν δὲ τιμῆς σημαίαν τὰ καρακαζάνια τοῦ τάγματος. Τότε λοιπόν, ἐν τῇ ἀπαιδευσίᾳ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων, τῶν πρωτογενῶν διαπλάσσεται ἐκ τῆς φύσεως τῆς περιβαλλούσης αὐτήν. Ἡ ψυχὴ εἶναι πηλός, ὁπωσδήποτε εὐγενής· ἂν πέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ Φειδίου, μεταπλάσσεται εἰς τὰς Μοίρας τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος τοῦ Παρθενῶνος, ἂν εἰς χεῖρας κεραμέως, διὰ τοῦ τροχοῦ μεταβάλλεται εἰς λήκυθον κομψὴν ἀττικήν, ἐφ' ἧς ἐζωγράφησεν ὁ Δοῦρις καὶ ὁ Εὐφρόνιος· ἂν δὲ ὁ μεταχειριζόμενος τὸν πηλὸν εἶναι κανατᾶς τότε ὁ πηλὸς μεταμορφώνεται εἰς δροσερὸν κανάτιον ἢ εἰς χύτραν μαγειρικήν. Τί ἦτο δυνατὸν νὰ κατορθώσωσι διὰ πηλὸν φαῦλον, χρήσιμον διὰ πλίνθους ὠμάς, διὰ τὰς μογγολικὰς ψυχὰς τῶν Ἰατάρων καὶ τῶν Οὔνων καὶ τῶν Βουλγάρων αἱ τουρκομανικαὶ στέπται; Στέπται ἦσαν σκυθρωπαί, ἀνίαν καὶ θάνατον ἀποπνέουσαι. Ὁ κακόξενος δὲ Πόντος μὲ τὰς συνωφρυωμένας ἀκτάς του, ἀπαύστως ὑπὸ ναυαγίων προσκλυζομένας καὶ στεναγμάτων τῶν ναυαγῶν, μὲ τὴν λαίλαπα τὸν ἄσειστον θρόνον της καθιδρυμένον ἐν αὐτῷ ἔχουσαν, ποίας ἦτο δυνατὸν νὰ μορφώσῃ τὰς ψυχὰς τῶν Κόλχων,

τῶν Σκυθῶν, τῶν Δακῶν, τῶν Κιμμερίων, τῶν Μυσῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐκεῖ λαῶν, εἰμὴ σκοτεινάς, ἐχθροξένους, μισούσας, μὲ θυρώματα σιδηρᾶ κεκλεισμένας διὰ τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν; «Ἑκάστου λαοῦ ὁ χαρακτὴρ διαμορφοῦται ὑψηλὸς ἢ ταπεινός, εὔθυμος ἢ δυστράπελος, ἐλευθέριος ἢ ἀνελεύθερος, κομψὸς ἢ συρφετός, χαρίεις ἢ ἄγροικος, ἐκ τῆς πέριξ φύσεως, ἐκ τοῦ περιβάλλοντος» ἐγράφομεν πρὸ μικροῦ(1).

Τοῦτο δὲ εἶναι τοσοῦτον ἀληθές, ὥστε ὁμολογοῦσι πάντες ὅτι καὶ τῆς τέχνης ὁ χαρακτὴρ διαπλάσσεται κατὰ τὴν πέριξ φύσιν, κατὰ τὸν νόμον δὲ τοῦτον διετυπώθη ἐν τῇ χώρᾳ μὲν τῇ ἡμετέρᾳ ὁ ἑλληνικὸς ναὸς μετὰ τοῦ ἠρέμα κλίνοντον εἰς τὰ ἄκρα ἀετώματος, ὁ γοτθικὸς ἢ ὠοειδὴς ἐν τῇ βορειοτέρᾳ Εὐρώπῃ(2) *καὶ τὰ πέραντα καὶ κολοσσικὰ ἱδρύματα ἐν τῇ Ἰνδικῇ, τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ· κακῶς δὲ θὰ εἶχεν ἱδρυόμενος ὁ Παρθενὼν ἐν τῇ Σκωτίᾳ, Παγόδᾳ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ κτίσμα ῥυθμοῦ γοτθικοῦ, οἷον ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἀμβέρσης, ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπως δὲν ἦτο δυνατόν ποτε νὰ γράψῃ ὁ Σέλλεϋ ποιήματα, ὡς οἱ βαβυλωνιακοὶ ψαλμοί, ψυχὴ δὲ καθαρὰ ἑλληνική, ἁγνὴ μολύσματος ἠθικοῦ καὶ τοῦ μιάσματος τῆς μιμήσεως, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γράψῃ κωμῳδίας ὡς ἡ Κοραλλία καὶ Σια καὶ τραγῳδίας ὡς τοῦ Ἴψεν οἱ βρυκόλακες.*

Τοῦ ἐδάφους ἡμῶν ἡ διαμόρφωσις, ὅλως ἰδία ἐν τῇ γῇ τῇ Ἑλληνίδι, καὶ ἡμᾶς ἰδίους, τῶν ἄλλων λαῶν διαφέροντας, ἔπρεπε νὰ διαπλάσῃ. Οὐδὲν τὸ ἀπέραντον οὔτ' ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὔτ' ἐν τοῖς πεδίοις, οὔτ' ἐν τοῖς ποταμοῖς, οὔτ' ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ὄρους ἔχομεν εἰς θαυμασίαν εἰκόνα ἐξελισσόμενα πρὸ ἡμῶν δρυῶν ἄλση καὶ κέδρων καὶ λειμῶνας ἀνθοστεφεῖς καὶ ποταμοὺς κυλίοντας τὰς κυναυγεῖς δίνας των ἀνὰ τὴν πεδιάδα καὶ λίμνας καὶ πολυσχηματίστους ἀκτὰς μὲ ἀκρωτήρια καταποντιζόμενα ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ παρ' αὐτὰ ὅρμους φιλομειδεῖς καὶ περαιτέρω τὴν θάλασσαν, ὁμοίαν πρὸς λειμῶνα ἀπέραντον κυάνων, μὲ τὰς φαιδρὰς νησῖδας αὐτῆς. Καὶ χρωμάτων δὲ οὐχὶ μονοτονία οὔτε φωτός. Γαλήνη δὲ συνήθης, ἀλλ' οὐχὶ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης τὸ ἀτάραχον, τὸ ἀσφαλτῶδες καὶ λίθινον, ἀλλὰ τῆς θαλάσσης τῶν Ἑλληνικῶν αἰγιαλῶν, ὅταν μειλιχίως μειδιᾷ ὑπὸ τῆς αὔρας προσπνεομένη καὶ κρυστάλλους αἰγλήεντας σκορπίζῃ εἰς τὴν ἀκτήν.

Τὸ σύμμετρον τοῦτο τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων ἐνέβαλεν ἀποστροφὴν μὲν πρὸς τὸ ἐκτεταμένον, τὸ συναίσθημα δὲ τοῦ μέτρου, τοῦ συμμετρικοῦ καὶ ἁρμονικοῦ· τοῦ ἀέρος δὲ ἡ λεπτότης, ἡ ποικιλία τῶν γραμμῶν καὶ τῶν χρωμάτων καὶ ἡ φεγγοβολία ἡ ἀπὸ τοῦρανοῦ ἡ λάμπουσα καὶ γλυκεῖα ἅμα, ὀξὺν καὶ πολύμητιν, ἀλλὰ καὶ φαιδρὸν καὶ τοῦ δόλου ἐχθρὸν καὶ γενναῖον ἔπλαττε τὸν Ἕλληνα, Ὀδυσσέα τινὰ πολύτροπον, ἀλλὰ καὶ ἀκαταπάλαιστον πρὸ τῶν κινδύνων καὶ τῶν θυελλῶν, τὴν ψυχὴν ἔχοντα πλήρη ἀγάπης πρὸς τὸν θεόν, πρὸς τὸν πατέρα πρὸς τὴν γυναῖκά του, πρὸς τὸν υἱόν, πρὸς τὴν πατρίδα.

Τοιαύτη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἕλληνος ἀπὸ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ὁ δόλος, τὸ μῖσος καὶ ἄλλαι κακίαι ἐκ κακῶν παιδευμάτων, ἐκ τῆς δουλείας μάλιστα εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν προσεγένοντο. Τὸ μῖσος δέ, ὅταν ὑπάρχῃ ἐν ἡμῖν, μετὰ μειλιχιότητος ἔχει ἀναμιχθῆ πολλῆς, προφρόνως δὲ καὶ λησμονοῦμεν καὶ συγχωροῦμεν, ἡμεῖς δὲ πρῶτοι ἐν τῷ κόσμῳ ἱδρύσαμεν Ἐλέου βωμὸν καὶ καθιδρύσαμεν ἱερὸν εἰς τὰς Εὐμενίδας. Ἀγαπῶμεν· ἡ φύσις ἡ πέριξ ἡ γλυκεῖα πραεῖαν πνέει εἰς τὴν ψυχήν μας, ἐξαιρετικῶς ἐκ πάντων τῶν λαῶν, ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς ἡμῶν, τοὺς ἀδελφούς, τὰ τέκνα, πρὸς τοὺς φίλους, πρὸς τοὺς ξένους· διότι ἡμεῖς τὸν Δία καὶ ὡς φίλιον καὶ ὡς ξένιον ἐλατρεύσαμεν. Ἡ πραεῖα δὲ αὕτη ἀγάπη καὶ ἐν τῷ ἔρωτι ἐκφαίνεται· διότι παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι ὁ ἔρως τῆς σαρκὸς ὁ βδελυρὸς ἢ ἄγριος, ἀλλὰ ὁ ἔρως τοῦ Αἵμονος πρὸς τὴν Ἀντιγόνην καὶ τῆς Ἀλκήστεως, ὁ ὑψηλὸς ἔρως, ὅπως αὐτὸν ὁ Σωκράτης ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀγάθωνος εἰκόνισεν. Ἐκ τούτου ἔρωτες ὡς ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἴψεν καὶ τοῦ Τολστόη ἀνίας ἡμᾶς πληροῦσιν ὡς ἀνελλήνιστοι καὶ μιαρίας πολλῆς.

Ἡ ψυχὴ ἡμῶν θέλγεται εἰς τὸ ὑψηλόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ χαρίεν, ἀποστρέφει δὲ τὴν ὄψιν ἀπὸ τῶν σκληρῶν ἔργων καὶ τῶν συκχαμερῶν. «Τὰ βουλγαρικὰ ᾄσματα διηγοῦνται μεθ' ἡδονῆς ὠμότητας ἀπανθρώπους· περιγράφουσι πτώματα καταμελισθέντα, κεφαλὰς ἀποσπασθείσας τοῦ σώματος, λάρνακας πλήρεις αἵματος εἰσέτι ἀχνί-

(1) Ἱστορία τῶν καλῶν Τεχνῶν· μαθήματα ἐν τῷ Ἀρσακείῳ. σ. 33.

(2) Spencer. Les origines des styles en architecture· ἐν Essais de morale de science et d'ésthetique. 1 Essais sur le progrés σελ. 318 κεξ. 320 κεξ. τῆς γαλλ. μεταφρ. Burdeau.

ζοντος. Ὁ Ἕλλην δὲν διατρίβει εἰς τοιαύτας εἰκόνας· διηγούμενος ἀποστρέφει ἀπ' αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς[1].»

Ἡ χάρις δὲ τῆς ψυχῆς καὶ τὸ κομψὸν ἐν τοῖς τρόποις ἔχει τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ ἐν τῷ βίῳ, καίτοι ἐν τῇ διαίτῃ εἴμεθα λιτοί. Ἡ κομψότης δὲ τὴν εὐγένειαν ἔχουσα συμπάρεδρον ἔπλασεν ὅ τι ἔχει νὰ δείξῃ ὕψιστον μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ τέχνῃ καὶ κάλλιστον ἡ ἀνθρωπότης· ταύτης δὲ ἕνεκα τῆς κομψότητος καὶ εὐγενείας οὐχὶ διὰ τοὺς σκαιοὺς εἰργάσθησαν οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ τεχνῖται, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς διανοίας, πρὸς τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ τῷ ποιητικῷ δὲν ἔκαμον χρῆσιν τῆς γλώσσης τῶν χυδαίων καὶ ἀγροίκων, τῆς «ὑπαγροικοτέρας,» ἐπειδὴ ταύτην εἰς δούλους χρήσιμον ἔκριναν, «ἀνελεύθερον», ὡς λέγει ὁ Ἀριστοφάνης[2].

Ἓν μόνον ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν ἠρεμίαν καὶ τὴν ἡδεῖαν συγχώρησιν ἡ γνώμη ἡ περὶ τῆς τιμῆς· διότι διὰ τὸν ὑβρίζοντα τὴν τιμὴν τοῦ οἴκου ἡμῶν μίαν ἔχομεν τιμωρίαν πρέπουσαν καὶ δικαιοτάτην, τὸν θάνατον, γνῶμαι δὲ ἄτιμοι, ὡς αἱ ἐν τῇ Τιμῇ τοῦ Σούδερμαν, εἶναι βόρβορος ῥιπτόμενος κατὰ τοῦ ἁγνοῦ κρυστάλλου τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς μας.

Περὶ τούτων πάντων θὰ πραγματευθῶμεν ἐν τῷ περιοδικῷ. Συγχαίρων δὲ τῇ γενναίᾳ νεότητι τῇ ἐκδιδούσῃ αὐτό, εὔχομαι καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ μείνῃ ἄσπιλος ἀπὸ μιμήσεις ἔργων ἀνελληνίστων, τῶν ἀπαραμίλλων δὲ προγόνων καὶ ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ἐν τῇ τέχνῃ ἀκόλουθος, τῆς γλώσσης τῆς εὐγενοῦς τὴν λείαν πορείαν βαδίζουσα καὶ τὰ πάτρια θέσμια τηροῦσα θὰ δείξῃ, ὅτι δικαίως ὠνόμασε τὸ σύγγραμμα τοῦτο «Ἐθνικὴν Ψυχήν».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΖΗΣΙΟΥ

(1) Ἀλβέρτου Δυμών, οἱ Βούλγαροι.

(2) Ἀδήλων δραμάτων ἀπόσπ. 685 ἔκδ. Th Kock τόμ. Α' σελ. 560 Πρβλ. Σέξτου Ἐμπειρικοῦ πρὸς γραμματικοὺς 1,10 σελ. 264 «οὐχ ἡ αὐτὴ μὲν (συνήθεια, γλῶσσα) τῶν κατὰ τὴν ἀγροικίαν, ἡ αὐτὴ δὲ τῶν ἐν ἄστει διατριβόντων».

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΑΛΛΙΑΡΩΝ

Α'

ΕΛΛΗΝΕΣ Ἢ ΡΩΜΙΟΙ ;

Εἶναι πασίγνωστον μετὰ πόσου πατάγου οἱ περὶ τὸν κ. Ψυχάριν ἐπεχείρησαν νὰ διαστρέψωσι τὴν γλῶσσαν, τὴν ἱστορίαν, τὸ Εὐαγγέλιον καὶ αὐτὸ τὸ ἀθῷον ὄνομα τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀξιοῦντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ δὴ καὶ νὰ καλῶσιν ἡμᾶς *Ῥωμιούς*.

Τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὑπεστήριξε κατ' ἀρχὰς καὶ ὁ κ. Krumbacher εἰπὼν ὅτι «*ἡ διὰ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ σχολείου εἰσαχθεῖσα ἐκ νέου ὀνομασία* **Ἕλληνες** *οὐδεμίαν ἔχει ἱστορικὴν ἔννοιαν*»· μετὰ ταῦτα δ' ὅμως, ὅτε παρ' ἡμῖν πολλὰ κατὰ τοῦ ὀνόματος *Ῥωμιοὶ* προηνέχθησαν, μετεπείσθη καὶ ἀπεκήρυξεν αὐτὸ εἰπὼν ὅτι «*τὰς προσπαθείας ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῆς δημώδους ὀνομασίας* **Ῥωμιός, Ῥωμαΐκος** *θεωρῶ ἀστόχους καὶ ἀνωφελεῖς. Ἂν καὶ ἔχῃ ἱστορικόν τι δικαίωμα δὲν ἀπέκτησεν ἀκόμη δι' αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀπόλυτον ἀξίαν διὰ πάντας τοὺς χρόνους... Ὅπως δὲ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τὸ ἀρχαῖον ὄνομα* **Ἕλληνες** *ἐξεβλήθη ὑπ' ἄλλου ὀνόματος, οὕτω δύναται πάλιν τὸ δεύτερον νὰ ἐκβληθῇ ὑπὸ τοῦ πρώτου*».

Ἀλλ' οἱ μεταρρυθμισταὶ λεγόμενοι μένουσιν ἀμετάπειστοι, διὸ ἐξακολουθοῦσι μεταχειριζόμενοι πάντοτε τὴν λέξιν *Ῥωμιοί*, *Ῥωμαΐκος*, *Ῥωμαΐκα*, *Ῥωμιοσύνη* κλπ. εἰς δήλωσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν κατ' αὐτό. Ἀλλ' ἴσως θὰ νομίζῃ τις ὅτι οὗτοι ἀποδίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὸ ὄνομα *Ῥωμιοί*, διότι συνδέουσι μετὰ τούτου τὸ φρόνημα καὶ τὰς ἀρετὰς ὅσαι τὸ πάλαι ἐδηλοῦντο διὰ τοῦ ξένου τούτου ὀνόματος καὶ δὴ νομίζουσιν αὐτὸ ἐνδοξότερον καὶ τιμιώτερον τοῦ ὀνόματος *Ἕλληνες*. Εἰς ταῦτα παρατηρῶ πρῶτον ὅτι καὶ ἂν τυχὸν ἤθελεν ὑποτεθῇ πράγματι τὸ ὄνομα, *Ῥωμιοὶ* ἐνδοξότερον τοῦ *Ἕλληνες*, δὲν εἶναι ἔντιμον πρᾶγμα νὰ μεταβάλλῃ τις τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα. ἵνα δῆθεν φαίνηται ἐνδοξότερος· δεύτερον ὅτι εὐτυχῶς αὐτὸς ὁ κ. Πάλλης ἐδίδαξεν ἡμᾶς πῶς οἱ μεταρρυθμισταὶ οὗτοι νοοῦσιν αὐτό, ἤτοι τίνα

σημασίαν συνάπτουσι μετὰ τῆς ὀνομασίας *Ῥωμιοί*.

Παρ' Εὐριπίδῃ, Κύκλωπι 116 ἑξ. ἀναγινώσκεται διάλογος τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς Σειληνόν.

Ὀδυσ. *Τίνες δ' ἔχουσι γαίαν ; ἢ θηρῶν γένος ;*

Σειλ. *Κύκλωπες, ἄντρ' οἰκοῦντες, οὐ στέγας δόμων.*

Ὀδυσ. *Τίνος κλύοντες ; ἢ δεδήμευται κράτος;*

Σειλ. **νομάδες**· *ἀκούει δ' οὐδὲν οὐδεὶς οὐδενός.*

Τοὺς δύο τελευταίους στίχους μεταφράζει ὁ κ. Πάλλης ὡς ἀκολούθως :

Ὀδ. *Καὶ ποιὸς ὁ ὁριστής τους ; ἢ τὸ πλῆθος κυβερνᾷ ;*

Σειλ. **Ῥωμιοὶ** *εἶναι· τίποτα κανείς τους δὲν ἀκούει κανένα.*

Δηλ. τὸ *νομάδες*, τοῦ ὁποίου τὴν ἔννοιαν θὰ ἐξέφραζε πᾶς ἄλλος εἰς τὴν λαλουμένην Ἑλληνικὴν διὰ τοῦ *Βλάχοι, Τσομπανόβλαχοι* ἢ καὶ *Ἀτσιγγάνοι* (οὕτως ἐν Κρήτῃ, ὅπου μόνοι οἱ *Ἀτσιγγάνοι* γινώσκονται ζῶντες ὡς *νομάδες*), ὁ κ. Πάλλης ἀπέδωκε διὰ τοῦ ὀνόματος ἐκείνου, δι' οὗ ἐπιμένουσιν ὀνομάζοντες τὰ τιμιώτατα, τ.ἔ. τὸ ἔθνος, τὴν γλῶσσαν καὶ ἱστορίαν ἡμῶν. Λοιπὸν τοιαύτην εὐτελῆ ἰδέαν, ὁποίαν διὰ τοῦ *νομάδες* παρίστων οἱ ἀρχαῖοι, διὰ τοῦ *Βλάχοι* δὲ καὶ *Ἀτσιγγάνοι* οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, συνάπτουσι μετὰ τῶν ἱερωτάτων πραγμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους! Εἶναι ταῦτα ἁπλῶς ἐπιπολαιότης ἢ μᾶλλον ὕβρις κατὰ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους; ἐγὼ χαριζόμενος αὐτοῖς ἀσπάζομαι τὸ πρῶτον.

Β'

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑΙ ΕΠΙΠΟΛΑΙΟΤΗΤΕΣ

Πάντες γινώσκουσι ποίας καὶ πόσας μεταφραστικὰς δάφνας ἔδρεψεν ὁ ἐν Λιβερπούλῃ κ. Ἀλ. Πάλλης μεταφράσας τὴν Ἰλιάδα καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Γνωστὸν εἶναι (ἰδὲ Π. Παπαγεωργίου ἐν «Ἀληθείᾳ» Θεσσαλονίκης 30ῇς Νοεμβρίου 1906), ὅτι τοὺς Ὁμηρ. στίχους Α, 169-171 «*Νῦν δ' εἶμι Φθίηνδ', ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστιν οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδὲ σ' ὅδ' ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν*» (=τώρα θὰ ὑπάγω εἰς τὴν Φθίαν, διότι.... οὐδὲ σκέπτομαι μένων ἐδῶ ἄνευ τινὸς ἠθικῆς ἢ ὑλικῆς ἀμοιβῆς νὰ ἀντλῶ καὶ σωρεύω περιουσίαν καὶ πλοῦτον *διὰ σέ*) μετέφρασεν ὁ κ. Πάλλης ὧδε «καὶ τώρα φέβγω, τὶ πολὺ καλύτερα νὰ σύρω καλά μου μὲ τ' ἀσκέρι μου κ' ἀψήφιστος νομίζω ἐδῶ πῶς δὲ θὰ μάσω βιὸς καὶ θησαβρὸ μεγάλο.» Τὸ **σ'**=σοὶ παρέβλεψεν ὅλως ὁ γεννάτος καὶ οὕτω παρίσταται ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπειλῶν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Φθίαν, οὐχὶ διότι, ὡς αὐτὸς λέγει, δὲν ἤθελε νὰ μένῃ ἐν Τροίᾳ, ἵνα, ἀτίμητος αὐτὸς ὤν, συνάγῃ θησαυροὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλὰ διότι κατὰ τὸν κ. Πάλλην ἐπίστευσεν ὅτι δὲν θὰ συναγάγῃ μέγαν θησαυρὸν ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ἐκείνης! Ὡς ὁ Ἑβραῖος ἔμπορος βλέπων ὅτι ζημιοῦται σπεύδει νὰ πτωχεύσῃ καὶ ἀποσυρθῇ!

Πασίγνωστον ἀνὰ τὸ Ἑλληνικὸν εἶναι καὶ τὸ *παίρνει ὁ διάβολος (τὸ Χριστό), γιὰ νὰ τὸν μασκαρέψουνε καὶ βουρδουλίσουν* (τὸ Χριστό), *νὰ πλερώνεις στὸν Κύριο τοὺς ὅρκους σου* (?) κλπ. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰς ἀφθίτους ταύτας δάφνας, διὸ σπεύδων νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλας νωποτέρας ἐδημοσίευσε μετάφρασιν πραγματείας τινὸς τοῦ καθηγητοῦ K. Brugmann. Ἐν ἀρχῇ τῆς μεταφράσεως ταύτης λέγει ὅτι αὕτη ἐτυπώθη κατὰ πρῶτον ἐν τῷ Νουμᾷ *μ' ἀρκετὰ μεταφραστικὰ λάθια*», ὅτι δὲ φίλος αὐτοῦ τις διώρθωσεν αὐτά. Ποία τις ἦτο ἡ μετάφρασις ἐκείνη, ἀγνοῶ· ἀλλ' ἀφοῦ αὐτὸς ὁ κ. Πάλλης ὁμολογεῖ τὸ πολλαχῶς ἁμαρτωλὸν αὐτῆς, ἐγὼ δὲν θὰ θελήσω, οὐδὲ δικαιοῦμαι νὰ ἀμφισβητήσω τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ ἢ νὰ ἐξελέγξω τὴν μετάφρασιν ἐκείνην· θὰ λάβω δὲ ὑπ' ὄψιν τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τὴν διωρθωμένην κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ.

Λοιπὸν ἂς λάβωμεν τὴν πρώτην σελίδα τῆς μεταφράσεως, αὐτὴν τὴν πρώτην πρότασιν. «*Μὲ τὰ ἔθνη τὰ πολιτισμένα ποῦ λέμε βρίσκεται δίπλα στὶς ντοπιολαλιὲς καὶ μιὰ γλῶσσα κοινὴ βγαλμένη συνήθως μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τους*». Ἂς σκεφθῇ ἕκαστος τί σημαίνει ἡ φράσις «*μὲ τὰ ἔθνη. .. βρίσκεται δίπλα μιὰ γλῶσσα*»; Ἐγὼ περὶ ἀνθρώπων μὲν ἤκουσα πολλάκις νὰ λέγηται ὅτι εὑρίσκονται μὲ ἄλλους λ. χ. *αὐτὸς εἶναι ἢ εὑρίσκεται μὲ τοὺς Τούρκους, μὲ τοὺς Γάλλους*, ὅτε νοεῖται μᾶλλον μεταφορικῶς, δηλ. αὐτὸς εὐνοεῖ, ὑπερασπίζει τοὺς...., σπανιώτερον δὲ καί πως δυσκολώτερον καὶ ὅτι μένει παρ' αὐτοῖς (τότε προστίθεται συνήθως τὸ *μαζί, μαζὶ μὲ τοὺς Τούρκους*). Ἀλλὰ περὶ πραγμάτων οὔτε ἤκουσα τοιοῦτό τι οὔτε εἶπα, οἷον *μὲ τοὺς Τούρκους εὑρίσκεται μία συνήθεια, μὲ τοὺς Γερμανοὺς εὑρίσκεται φιλολογία* κλ. Λοιπὸν τίς δύναται νὰ νοήσῃ τὴν φράσιν *μὲ τὰ ἔθνη βρίσκεται δίπλα... γλῶσσα κοινή;* Ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι τότε μόνον ἐνόησα τί ἤθελε νὰ εἰπῇ, ὅτε

ἔλαβον εἰς χεῖρας τὸ Γερμανικὸν πρωτότυπον καὶ εἶδον ὅτι ἐκεῖ κάλλιστα καὶ σκφέστατα λέγεται τόδε· «*παρὰ τοῖς πολιτισμένοις, ὅπως λέγονται, λαοῖς ὑπάρχει ὑπεράνω τῶν δημωδῶν διαλέκτων κοινή τις γλῶσσα, ἥτις συνήθως ἔχει τὴν ἑαυτῆς ἀρχὴν ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν διαλέκτων*». Ὁ κ. Πάλλης τὸ Γερμ. bei den...= *παρὰ τοῖς* (ἢ εἰς τὰ ἔθνη) διέφθειρεν εἰς τὸ *μὲ τά*, τὸ über den Volksmundarten (=*ὑπεράνω τῶν δημωδῶν διαλέκτων*) εἰς τὸ *δίπλα στὶς ντοπιολαλιὲς* κλπ. Ὁμοίαν ἀνόητον χρῆσιν τοῦ *μὲ* εὑρίσκει τις καὶ ἀλλαχοῦ, οἷον ἐν σελ. 6, οἷον «*ἀλλοιώτικα ὅμως εἶναι στὴν ἐφαρμογὴ ἐκεῖνο τὸ εἶδος ἡ κοινὴ ποῦ συνηθίζεται* **μὲ τοὺς μορφωμένους,** *ὅταν συναγρικιοῦνται εἴτε μεταξύ τους...*» Τί σημαίνει, παρακαλῶ, καὶ πῶς νὰ νὰ νοηθῇ τὸ *συνηθίζεται μὲ τοὺς μορφωμένους;* Ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς ἔγραψεν ἁπλούστατα «*Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ προκειμένου περὶ ἐκείνου τοῦ εἴδους τῆς κοινῆς γλώσσης, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ* **μεταξὺ τῶν μορφωμένων τοῦ ἔθνους** *ἐν τῇ καθημερινῇ πρὸς ἀλλήλους συναναστροφῇ*». Τὸ Γερμανικὸν die unter den Gebildeten herrscht διέστρεψεν εἰς τὸ *συνηθίζεται μὲ τοὺς μορφωμένους*. Ἀλλ' ἐλέχθη ποτὲ Ἑλληνιστὶ *αὐτὸ συνηθίζεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς Χριστιανούς;* Ὁμοίως ἀναγινώσκεται ἐν σελ. 14 σημ. «*οἱ ξένοι* **μὲ τὸ** *Χαντζίδακιν ἀξίζουν κατὰ τὴ φορά*», ὅπερ προφανῶς οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ σημαίνῃ Ἑλληνιστὶ ἢ «*οἱ ξένοι* **μαζὶ μὲ τόν...**» ἢ «*οἱ ξένοι* **καὶ ὁ Χατζ.** *ἀξίζουν...*», ὁ δὲ κ. Πάλλης, ὁ φιλοδοξῶν νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς τὰ πρότυπα τοῦ μέλλοντος γραπτοῦ λόγου θέλει νὰ εἰπῇ διὰ τούτου «*οἱ ξένοι* **εἰς τὸν Χ.** *ἀξίζουν...*». Ἀλλ' ἐρωτῶ πάντα Ἕλληνα λαλοῦντα καὶ ἀληθῶς αἰσθανόμενον τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, εἶπεν ἢ ἤκουσέ ποτε τοιαύτην φράσιν; Ταῦτα καὶ τοιαῦτα εἶναι φράγκικα καὶ μάλιστα, ἂν θέλετε, χυδαῖα φράγκικα, οὐχὶ δὲ Ἑλληνικά· περὶ τούτου οὐδεὶς Ἕλλην δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ οὔτε πεπαιδευμένος οὔτε ἀπαίδευτος.

Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν πρώτην σελίδα ἔνθα ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξαίσια ταῦτα: «*Ἐδῶ ὁ κύκλος ποὺ παραχωρεῖ ὁ κόσμος στὶς ντοπιολαλιὲς ἢ στὴν ἀτομικιὰ ὄρεξη εἶναι στενώτατα χαραγμένος. Μπορεῖ ἴσως ἡ κοινὴ — ποὺ παντοῦ πηγάζει ἀπὸ τοῦτο πὼς τῆς λαλιᾶς μερικοὺς ἀρεστοὺς τύπους τοὺς ἀναγνώρισε ὁ κόσμος καὶ μέσο τῆς γραφῆς τοὺς κύρωσε ὡς πρότυπο πλατύτερου καὶ γενικώτερου συναγρικημοῦ. . .*». Ἂν ὁ ἀναγνώστης θελήσῃ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ προσπαθήσῃ νὰ νοήσῃ τὸ χωρίον τοῦτο, θὰ πεισθῇ ταχέως ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾷ. Πῶς θὰ νοηθῇ ἡ φράσις «*ἐδῶ ὁ κύκλος ποὺ παραχωρεῖ ὁ κόσμος στὶς ντοπιολαλιὲς. . . .* εἶναι *στενώτατα χαραγμένος*»; Παρέχει ποτὲ ὁ κόσμος κύκλους καὶ τούτους εἰς τὲς ντοπιολαλιές; Καὶ πῶς εἶναι οὗτοι *στενώτατα χαραγμένοι;* Ἢ τίνα νοῦν ἔχει, παρακαλῶ, ἡ φράσις «*τῆς λαλιᾶς μερικοὺς ἀρεστοὺς τύπους τοὺς ἀναγνώρισε ὁ κόσμος*»; ποίας λαλιᾶς ἢ τῆς λαλιᾶς τίνος ὄντος; τῆς ἀηδόνος ἢ ἄλλου τινός; Πῶς λέγεται ἐνάρθρως *τῆς λαλιᾶς*, ἀφοῦ ἀγνοοῦμεν περὶ τίνος λαλιᾶς πρόκειται; (ἀνωτέρω ἐλέχθη ἡ λέξις *λαλιά*, «*θὰ συμμορφώνεται μαζί του τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ κι' ὡς πρὸς τὴ λαλιὰ οἱ γραμματισμένοι τοὐλάχιστο κατὰ τὴν προφορικὴν ὁμιλίαν*=beim Sprechen· ἀλλ' ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ τῆς λαλιᾶς ταύτης). Ὁ Γερμανὸς λόγιος εἶπε πολὺ σαφῶς καὶ καθαρῶς τοὐλάχιστον διὰ τοὺς ἐπαίοντας τάδε: «*Ἐδῶ* (=ἐν τῇ χρήσει τῆς γραφομένης) *ἡ ἐλευθερία ἡ παρεχομένη εἰς ἕκαστον κατὰ λόγον τῆς διαλέκτου εἰς ἣν ἀνήκει ἢ τῆς ἀτομικότητος αὐτοῦ εἶναι πολὺ περιωρισμένη. Δυνατὸν ἡ γραφομένη γλῶσσα, ἥτις πανταχοῦ τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐκ τούτου ὅτι ἱκαναὶ τὸ ποσὸν καὶ ἀξιόλογοι τὸ ποιὸν χρήσεις, στοιχεῖα διαλέκτου τινὸς ἀναγνωρίζονται ὡς πρότυπον πρὸς εὐρυτέραν χρῆσιν καὶ καθιεροῦνται.....*» Ταῦτα ἀληθέστατα λέγει ὁ κ. Brugmann, ὁ δὲ κ. Πάλλης τὸ μὲν Spielraum = *στάδιον ἐνεργείας, ἐλευθέρα ἐνέργεια*, διέφθειρεν εἰς *κύκλον*· τὸ den man dem einzelnen nach der Mundart... zugesteht=*ἥτις(ἐλευθερία ἐνεργείας) παρέχεται ἑκάστῳ κατὰ τὴν διάλεκτον αὐτοῦ* διέστρεψεν εἰς τὸ «*παραχωρεῖ ὁ κόσμος στὶς ντοπιολαλιές*»· τὸ Fixierungen einer Mundart=*χρήσεις, τὰ συνηθιζόμενα, τὰ καθεστῶτα, τὰ στοιχεῖα καθόλου διαλέκτου τινὸς* (οἷον τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου τὸ τυπικόν, τὰς λέξεις, τὰς φράσεις, τοὺς φθόγγους, τὰς συντάξεις κλπ. ἅτινα ἀρεστὰ κριθέντα τὸ πάλαι ἔτυχον διὰ τῆς γραφῆς εὐρυτέρας διαδόσεως καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ὡς πρότυπα καὶ καθιερώθησαν ὡς στοιχεῖα τῆς καθολικῆς Ἑλληνικῆς) παρανοήσας καθ' ὁλοκληρίαν μετέβαλεν εἰς *τύπους τῆς λαλιᾶς*.

Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως καὶ τόδε, ὅτι τὴν λέξιν Mundart ἄλλοτε μὲν μεταφράζει διὰ τοῦ *ντοπιολαλιές*, ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ *λαλιά*, μόνον δὲ διὰ τοῦ *διάλεκτος* οὐχί· οὕτως ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη λέξις **διάλεκτος** εἰς πάσας μὲν τὰς ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ηὐτύχησε νὰ εἰσέλθῃ ὡς ἐπιστημονικὸς ὅρος, ἀπὸ τῆς νεοτεύκτου δ' ὅμως Ἑλληνικῆς τῶν λεγομένων προοδευτικῶν τούτων ἐξωστρακίσθη. Οἱ παράδοξοι οὗτοι Ἕλληνες, βλέπετε, τῆς ἐκ Παρισίων καὶ Λιβερπούλης ὁρμωμένης καὶ ἐμπνεομένης μερίδος, ὡς *Ῥωμαῖοι*, ἐπιμένουσιν ἀποκόπτοντες πᾶσαν ἡμῶν πρὸς τὸ παρελθὸν σχέσιν. Ποῖαι δέ τινες εἶναι αἱ λέξεις αἱ εἰσαγόμεναι ὑπ' αὐτῶν ἀντὶ τῆς πασιγνώστου *διαλέκτου;* Ὅτι τὸ *λαλιὰ* εἶναι παντελῶς ἀόριστον καὶ ἀκατάλληλον, φαίνεται νοήσας καὶ αὐτὸς ὁ κ. Πάλλης, διὸ ἔπλασε τὸ *ντοπιολαλιά*. Λοιπὸν ἀφίνοντες καὶ ἡμεῖς τὸ καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀποδοκιμαζόμενον ἂς ἐξετάσωμεν μόνον τὸ ἕτερον *ντοπιολαλιά*. Πῶς πρέπει νὰ νοηθῇ ἐν τούτῳ τὸ πρῶτον συνθετικὸν *ντόπιος;* Δὲν ἐξετάζω ἂν λέγηται *ντόπια γλῶσσα*, ὅπως *ντόπια κολοκύθια, ντόπιες ντομᾶτες, ντόπιες πατᾶτες, ντόπια σταφύλια, ντόπιο πρᾶμα* κλπ., ἀλλ' ἐρωτῶ ἁπλῶς, ἀφοῦ *ντόπιος* σημαίνει *ἐγχώριος*, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ *ξένος, ἐπείσακτος*, πῶς δύνανται νὰ ὀνομάζωνται μὲν *ντοπιολαλιὲς* αἱ διάλεκτοι καὶ τὰ ἰδιώματα, ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς ταύτας νὰ λέγηται ὅτι ὑπάρχει παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς ὑπεράνω τῶν δημοτικῶν διαλέκτων *κοινή τις γλῶσσα*, συνήθως ἐξ αὐτῶν τούτων προελθοῦσα κλπ.; Πῶς ἀντιτίθεται ἡ *κοινὴ αὕτη γλῶσσα* πρὸς τὸ *ντοπιολαλιές; μήπως* αὕτη εἶναι ξένη, ἐπείσακτος; ἀλλ' ἀφοῦ ἐξαίρεται ὅτι ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐξ αὐτῶν τῶν διαλέκτων, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λέγωνται μόναι αὗται ἐγχώριοι; Βλέπετε, ὅτι ἡ καινὴ αὕτη λέξις τοῦ κ. Πάλλη οὐχὶ μόνον δὲν ἑρμηνεύει ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα, διὸ καὶ ὁ ἀναγνώστης ἀδυνατεῖ νὰ ἔλθῃ ἀπ' εὐθείας καὶ ἀμέσως ἐπ' αὐτό, ὅπως πρέπει, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐναντία ἄγει, ἀφοῦ ἐγχώριος, ἅτε ἐκ τῶν διαλέκτων ἐξελθοῦσα, εἶναι καὶ ἡ κοινή, ὅπως ἕκαστος ὀφθαλμοφανῶς βλέπει. Εἶναι ταῦτα λογικὰ πράγματα ἢ ἄντικρυς παραλογισμοί;

Οἱ μαργαρῖται οὗτοι περιέχονται εἰς τοὺς πρώτους 12 στίχους, νομίζω δὲ ὅτι ἀρκοῦσι νὰ δείξωσι πᾶσι τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ ἄγνοιαν τοῦ μεταφράσαντος καὶ ὅτι ἀπαλλάσσουσί με τοῦ κόπου νὰ προβῶ περαιτέρω εἰς ἔλεγχον τοῦ λοιποῦ μέρους, βρίθοντος ἐπ' ἴσης τοιούτων μαργαριτῶν.

Η ΛΕΓΟΜΕΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΑΤΟΜΗ

Εἶναι γνωστὴ ἡ δοξασία τοῦ ἀμαθεστέρου ἑλληνικοῦ λαοῦ περὶ τῶν παλαιῶν αὐτοῦ προγόνων, ὅτι ἐκεῖνοι ἦσαν ὑψηλοὶ καὶ γιγαντόσωμοι, δυνάμενοι διὰ τῶν χειρῶν μόνων νὰ ἐγείρωσι πελωρίους ὀγκολίθους καὶ νὰ κτίζωσι τὰ «Ἑλληνικά» των. Ἢ διηγοῦνται μετὰ περισσῆς πεποιθήσεως οἱ ἀγρόται ἡμῶν, ὅτι ἀνέσκαψάν ποτε ὀστᾶ, ἐξ ὧν τὸ μηρικὸν μόνον ὑπερέβκινε τὸ μέτρον καὶ ὅτι ὁ νεκρὸς θὰ ἦτο «Ἕλληνας», «θηρίο» 3 καὶ 4 μέτρα ὑψηλός. Ἀντιθέτως, ὅταν ἐκ τῆς γῆς ἐξάγωνται ἀγγεῖα τόσον μικρά, ὅσον ἡ δακτυλήθρα, τότε συμπεραίνουσιν, ὅτι ἀληθὴς λοιπὸν εἶναι ὁ μῦθος, ὅτι ὑπῆρξάν ποτε *οἱ Ῥεβιθιανοί*. Παραπλήσια πιστεύονται πολλὰ περὶ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Οὕτω π. χ. συνέβη νὰ ἴδω ἄλλοτε ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου τὸ ἑξῆς. Ἁπλοϊκοὶ Γερμανοὶ ἐπισκέπται ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐστάθησαν πρὸ τῶν ἐκεῖ ἐκτεθειμένων μικρογραφικῶν ὁμοιωμάτων τῶν νεκρῶν τῆς Πομπηΐας καὶ σφόδρα ἐθαύμασαν διὰ τὴν γελοίαν μικρότητα τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων.

Οἱ λογιώτεροι βεβαίως μειδιῶσι πρὸ τῶν τοιούτων λαϊκῶν παραδοξολογιῶν. Ἀλλ' οὐχὶ πάντες εἶναι ἀπηλλαγμένοι ἐσφαλμένων γνωμῶν περὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, ἐξ ὧν τινες κατὰ τὴν ἀτοπίαν καὶ τὴν πρὸς τὴν φύσιν ἀντιθεσιν ἁμιλλῶνται πρὸς αὐτὰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἀμαθοῦς λαοῦ πιστευομένας. Ἐκ τούτων εἶναι καὶ ἡ περὶ τῆς λεγομένης Ἑλληνικῆς κατατομῆς τοῦ προσώπου γνώμη, ἰσχύουσα ἔτι ἐν Εὐρώπῃ καὶ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων λαϊκῶν τάξεων καὶ παρ' ἡμῖν παρὰ πολλοῖς ἐκ τῶν πεπαιδευμένων. Διατί αὕτη εἶναι ἐσφαλμένη καὶ πῶς ἐν τούτοις ἴσχυσε νὰ διαδοθῇ, θὰ ἐπιχειρήσωμεν συντόμως νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα

Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὅπερ δηλοῦται διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς κατατομῆς, ὀνομάζεται ἁπλούστερον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς ῥινός, διότι ἡ ῥηθεῖσα κατατομὴ εἰς τὸν σχηματισμὸν τούτου τοῦ μέρους τοῦ προσώπου ἀποβλέπει πρὸ πάντων. Ἡ ἑλληνικὴ ῥὶς εἶναι τοιαύτη, ὥστε κατὰ τὴν ἔκφυσιν αὐτῆς δὲν εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ ἄνωθεν μετώπου, ἀλλ' ἀπο-

τελεῖ μέχρι τοῦ ἀκρορρινίου συνέχειαν τῆς ἀπὸ τοῦ μετώπου κατερχομένης καθέτου ἐπιφανείας. Τοιαύτην λοιπὸν ῥῖνα καὶ πρόσωπον εἶχον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες

Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖται ἢ τὸ κρανίον τῶν παλαιῶν νὰ εἶχε τοιοῦτον σχηματισμόν, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν ἔκφυσιν τῆς ῥινὸς κατάπτωσίς τις ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ μετώπου ἤ, ἐὰν τοῦτο δὲν συνέβαινε, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον χάσμα ἐπληροῦτο διὰ σαρκῶν καὶ λίπους. Τὸ πρῶτον φυσιολογικῶς εἶναι ἀδύνατον. Διότι ἡ ῥηθεῖσα κατάπτωσις ἢ ταπείνωσις εἶναι τόσον οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου κρανίου, ὥστε καὶ ἂν ἐστερούμεθα ἐντελῶς ἀρχαίων ἑλληνικῶν κρανίων ὠφείλομεν νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι καὶ ἐπ' αὐτῶν ὁ ἴδιος σχηματισμὸς ὑπῆρχεν. Ἀλλὰ χάριν τῶν δυσπιστοτέρων ἀναφέρομεν, ὅτι ἱκανὰ τὸν ἀριθμὸν ἑλληνικὰ κρανία μέχρι σήμερον διετηρήθησαν, ἐν δὲ τῷ ἐθνικῷ Μουσείῳ ἔχει τις νὰ ἴδῃ καὶ ἄλλα καί τινα ἐκ τῶν κρανίων τῶν ἐν Χαιρωνείᾳ πεσόντων. Τὸ δεύτερον εἶναι δυνατὸν κατὰ τὴν φυσιολογίαν καὶ τὴν κοινὴν ἐμπειρίαν. Ὅλως σπάνια δὲν εἶναι καὶ παρὰ τοῖς συγχρόνοις πρόσωπα, ἐν οἷς παρατηρεῖται κατὰ προσέγγισιν μεγαλυτέραν ἢ μικροτέραν ἡ ἑλληνικὴ ῥίς. Ἀλλ' ἐν τούτοις τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀνήκουσι κατὰ κανόνα εἰς γυναῖκας ἢ εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ὅταν δὲ αὕτη παρέλθῃ καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ πολλοῦ αἵματος ὀγκούμεναι σάρκες μαρανθῶσιν, ὀλιγοστεύσῃ δὲ τὸ λῖπος, τότε δὲν διατηρεῖται πλέον ἡ ὡραία μορφή. Τὸ αὐτὸ εἶναι πιθανόν, ὅτι θὰ συνέβαινε καὶ μεταξὺ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ὅτι πράγματι τὸ αὐτὸ συνέβαινε, δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ ὀνομασθῇ τὸ τῆς ῥινὸς ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φυλῆς, δεικνύουσι τὰ ἑπόμενα.

Ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως, ὅτε τὰ εὐγενέστερα τῶν πνευμάτων μετὰ πόθου καὶ στοργῆς ἐστρέφοντο πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρχαιότητα καὶ μετ' ἐμπνεύσεως γονίμου ἐμελέτων ἐκτὸς τῶν συγγραφέων καὶ τὰ ἔργα τῆς πλαστικῆς τὰ συναθροιζόμενα ἐν μουσείοις καὶ ἀνασκαπτόμενα ἐκ τῆς γῆς, ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων χρονολογεῖται ἡ γνώμη περὶ τῆς Ἑλληνικῆς κατατομῆς. Ἀλλ' ἐν Ἰταλίᾳ τότε καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους μέχρι τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης Winckelmann καὶ κατόπιν ὑπῆρχον μὲν ἔργα ἱκανὰ νὰ συγκινήσωσι καὶ διδάξωσιν, ἀλλὰ παραβαλλόμενα πρὸς ὅσα ἡμεῖς ἔχομεν σήμερον φαίνονται ὑπερβολικῶς ὀλίγα καὶ παρὰ πολὺ ὁμοιόμορφα καὶ μονομερῆ. Ὁ αὐτὸς ἔνθους λάτρης τῆς Ἀρχαιότητος Winckelmann ἂν αἴφνης εἰσήρχετο εἰς τὸ ἡμέτερον Μουσεῖον τῆς Ἀκροπόλεως θὰ ἐξίστατο πρὸ τῶν ἀλλοκότων ἀρχαϊκῶν ἔργων καὶ θὰ ἔφριττεν ἐὰν προσέβλεπε πρὸ πάντων εἰς τὸ λεγόμενον τρισώματον τέρας, ὅπερ ἡμεῖς τόσον εὐχαρίστως ἀτενίζομεν ὡς κάλλιστον ἀντιπρόσωπον τῆς ἀττικῆς τέχνης τῶν χρόνων τοῦ Πεισιστράτου. Εἶναι τόσον πολλὰ τὰ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ δεκαετηρίδας γενόμενα εὑρήματα, ὥστε ἡ ἀντίληψις τῶν συγχρόνων περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς τέχνης διαφέρει θεμελιωδῶς τῆς πρὸ 50 ἐτῶν ἰσχυούσης. Ἐδιδάχθημεν, ὅτι, κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ χώρας δὲν παρίσταντο ὁμοίως οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι. Τοὐναντίον ἐκπλήττει ἡμᾶς πολλάκις ἡ μεγάλη διαφορὰ καὶ μεταξὺ δύο ἐποχῶν οὐχὶ λίαν ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχουσῶν. Μία ἐκ τῶν ἀρχαϊκῶν κορῶν τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως π. χ. θὰ ἦτο διὰ νὰ ὁρίσωμεν οὕτω τὴν διαφορὰν τοῦ χρόνου μάμμη μιᾶς ἐκ τῶν κορῶν τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος ἢ καὶ προμάμμη μιᾶς Καρυάτιδος. Ἀλλ' ὅμως πόση ὑπάρχει διαφορά; Ἐπὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἀρχαϊκῶν ἔργων πᾶν ἄλλο βλέπομεν ἢ τὴν ἑλληνικὴν κατατομὴν καὶ ἐπίσης στερούμεθα καὶ τῶν λοιπῶν ἠρέμων, συμμετρικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου, ἅπερ κυριαρχοῦσι κατὰ τὸν 5ον καὶ 4ον αἰῶνα. Τί λοιπὸν συμβαίνει; Πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι μετεβλήθησαν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς; Ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος ἐπῆλθε νέα μεταβολή, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην συναντῶμεν μορφάς, ὁποίας ἡ χαλκῆ κεφαλὴ τοῦ ἐξ Ὀλυμπίας παγκρατιαστοῦ ἢ ἡ τοῦ ἡλικιωμένου πωγωνοφόρου ἀνδρὸς ἐξ Ἀντικυθήρων, ὅλως διαφόρους πρὸς τὸν διὰ τῶν ἔργων τοῦ 5ου καὶ 4ου αἰῶνος γνωστὸν ἑλληνικὸν τύπον Ταῦτα εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατα. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπολείπεται ἢ νὰ πιστεύσωμεν ἐκεῖνο, ὅπερ μόνον εἶναι ὀρθόν, ὅτι δηλ. ἐν τοῖς ἔργοις τῆς πλαστικῆς καὶ γραφικῆς δὲν ἔχομεν εἰκόνας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πιστάς, ἀλλ' εἰκόνας τοιαύτας, ὁποίας οἱ καλλιτέχναι *ἠδύναντο ἢ ἤθελον*.

Ἡ τελεία παράστασις ἐπὶ ὅλης ὁμοιομεροῦς καὶ δυσκατεργάστου τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος τοῦ δεικνύοντος πλεῖστα ὄργανα, ἐπιφανείας

ἀπείρως πολλὰς καὶ ἀσυλλήπτους, λεπτομερείας τοῦ δέρματος δυσαριθμήτους εἶναι φυσικῶς πρᾶγμα ἀδύνατον. Οἱ δὲ καλλιτέχναι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον, ὅτε τὰ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν μέσα εἶναι ἀφθονώτερα, ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, περιορίζονται εἰς τὸ νὰ ἀποδώσωσι τὰς μορφὰς τοῦ σώματος *μόνον κατὰ προσέγγισιν*. Ἐργάζονται λοιπὸν ἁπλοποιοῦντες, συντέμνοντες καὶ ἐκλέγοντες ὀλίγας ἀλλὰ τὰς κυριωτέρας ἐκ τῶν γραμμῶν καὶ ἐπιφανειῶν. Συμβαίνει τὸ αὐτὸ ὅπως ἐν τῷ σχηματισμῷ τῆς γλώσσης. Ὅπως ἐν ταύτῃ δηλ. αἱ λέξεις οὐδέποτε εἶναι ἀκριβεῖς περιγραφαὶ τῶν δι' αὐτῶν δηλουμένων πραγμάτων, ἀλλὰ μόνον σύμβολα ἀτελῶς παριστῶντα, ἀλλ' ἀσφαλῶς ὑπενθυμίζοντα αὐτά, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἀπεικονίσει τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἐπὶ μαρμάρου ἢ χαλκοῦ ὁ καλλιτέχνης δὲν ἔχει ἢ νὰ ἐκλέξῃ ἀριθμόν τινα συμβόλων, ἵνα ὑπενθυμίσῃ τὸν θεατὴν τῆς εἰκόνος περὶ τοῦ πρωτοτύπου αὐτῆς. Ἐννοεῖται, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ περιόδῳ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἃς εἴπωμεν ὡρισμένως κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα, πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῆς ἀδυναμίας, τὰ σύμβολα ταῦτα ἦσαν ὀλιγώτερα καὶ περισσότερον δυσεύρετα. Αἱ διάφοροι μορφαὶ τοῦ προσώπου, ὡς ἡ ῥίς, τὸ μέτωπον, οἱ ὀφθαλμοὶ παρίσταντο τότε δι' ὀλιγίστων ἐπιφανειῶν. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ἀσχοληθῇ ὁ τεχνίτης νὰ παραστήσῃ τὰς πολλὰς ἐπιφανείας τῆς ῥινὸς ὡς καὶ τοῦ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ μετώπου μέρους φεύγων τὰς σχετικὰς δυσκολίας περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ προεκτείνῃ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μετώπου πρὸς τὰ κάτω. Τοιαύτη ἦτο τῆς ἑλληνικῆς κατατομῆς ἡ πρώτη ἀρχή. Δὲν προῆλθεν ἐκ πιστῆς μιμήσεως τῆς φύσεως, ὅπως οὐδὲ τὰ ἄλλα χαρακτηριστικὰ τῶν αὐτῶν ἀρχαϊκῶν ἔργων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῶν τεχνιτῶν, ἣν ἀνωτέρω περιεγράψαμεν. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὰ ὁμοιώματα τῶν θεῶν καὶ ἀνδρῶν τοῦ 6ου αἰῶνος πισταὶ εἰκόνες τῶν συγχρόνων τοῦ Σόλωνος.

Ἀλλ' οὐδ' εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης τοῦ 5ου καὶ 4ου αἰῶνος πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὡς πρὸς τὴν πιστὴν παράστασιν τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν συγχρόνων τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Δημοσθένους. Διότι εἶναι γνωστὴ ἡ τάσις ἡ ἐξωραϊστικὴ τῆς τέχνης τῶν χρόνων τούτων. Καὶ δύνανται νῦν ἱκανῶς πιστῶς νὰ μιμῶνται τὴν φύσιν οἱ τεχνῖται, ὡς τοῦτο δεικνύουσι αἱ πλήρεις ζωῆς καὶ φυσικότητος παραστάσεις τῶν Κενταύρων, Σατύρων ἢ Σιληνῶν, ἀλλὰ *δὲν θέλουσι* Δὲν θέλουσι νὰ παριστῶσι τοὺς ἀθανάτους Θεοὺς κατὰ τὸν τύπον τοῦ τυχόντος θνητοῦ. Δὲν θέλουσι προσέτι νὰ παριστῶσι καὶ τοὺς θνητούς, ὁποῖοι ἀκριβῶς εἶναι, ἐπειδὴ αἱ εἰκόνες αὐτῶν ἱδρύονται πάντοτε ἐν τόποις ἱεροῖς, εἶναι ἀναθήματα εἰς τοὺς Θεούς, *ἀγάλματα* κυριολεκτικῶς. Ὀφείλουσι λοιπὸν νὰ παρίστανται ἐν τῇ συναναστροφῇ μετὰ τῶν ἀθανάτων τέλειοι καὶ ὡραῖοι ὡς ἐκεῖνοι. Ἰδοὺ εἷς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων λόγων, δι' οὓς ἐξιδανικεύει τὰ σώματα ἡ τέχνη αὕτη. Ἀκολούθως, ἐὰν βλέπωμεν τὴν Ἑλληνικὴν ῥῖνα σχεδὸν ἐπικρατοῦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, δὲν θὰ πιστεύωμεν, ὅτι καὶ ὑπῆρξε πράγματι ἐν τῇ φύσει, ὅπως οὐδὲ περὶ τῶν ἀείποτε μεγάλων καὶ συμμετρικῶς ἀνοικτῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ εὐγράμμου στόματος, τῶν μεγάλων ἠρέμων ἐπιφανειῶν τοῦ μετώπου καὶ τῶν παρειῶν. Ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ εἶχεν ὁ Περικλῆς, ἐν ᾗ ἡλικίᾳ παρίσταται ἐν τῇ ἐν Λονδίνῳ καὶ ἀλλαχοῦ σῳζομένῃ προτομῇ αὐτοῦ, ὀλίγας ρυτίδας ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ νὰ εἶχε τὰς παρειὰς τόσον εὐσάρκους καὶ λείας.

Ἀλλ' ὅταν οἱ καλλιτέχναι ἀκολουθοῦντες πρὸ πάντων τὸν μέγαν Λύσιππον καὶ προαγόμενοι εἰς βλέψεις νέας θελήσωσι νὰ μιμηθῶσι πιστότερον τὴν πραγματικότητα, τότε ἔχομεν βεβαίως πιστοτέρας τὰς εἰκόνας τῶν ἀνθρώπων. Τότε πλέον ἐξαφανίζεται τὸ φάσμα τῆς «Ἑλληνικῆς κατατομῆς» καὶ τῶν λοιπῶν ὡραίων χαρακτηριστικῶν καὶ βλέπομεν τὸν Δημοσθένη, ὅπως ἐν τῇ προτομῇ τοῦ Ἐθν. Μουσείου καὶ ἀλλαχοῦ εἰκονίζεται, πλήρη ῥυτίδων οὐχὶ τυπικῶς ὡραῖον, σύνοφρυν καὶ τηκόμενον ὑπὸ πολλῶν φροντίδων, ἄνδρα ζήσαντα πραγματικῶς τὸν πολυτάραχον βίον τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ῥήτορος Βραδύτερον ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη ἀποβαίνει ἱκανὴ νὰ ἀπεικονίζῃ πιστῶς τοὺς πλήρεις ὄγκου Διαδόχους, τοὺς Ἕλληνας φιλοσόφους καὶ τοὺς ἀγροτικωτέρους ἀλλὰ τετραγώνους καὶ ἀρτίφρονας Ῥωμαίους. Ἰδίως ὡς πρὸς τὴν παράστασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων οἱ Ἕλληνες καλλιτέχναι κατώρθωσαν πολὺ ἐπιτυχῶς νὰ ἐξεύρωσι τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτῆρα ἑκατέρων, ὥστε εὐκόλως τις δύναται σήμερον νὰ εὕρῃ, ἂν προτομή τις εἶναι Ῥωμαίου ἢ Ἕλληνος. Ἀλλά, σημειωτέον καλῶς, οὐδέποτε παρίσταται ὡς ἐθνικὸν χαρακτηριστικὸν τῶν Ἑλλήνων ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κατατομή.

Εἶναι ἑπομένως ἀστήρικτος ἡ γνώμη, ὅτι παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἡμῶν προγόνοις ἦτο συνήθης ἡ «Ἑλληνικὴ κατατομή». Τὰ ἔργα τῆς τέχνης

πᾶν ἄλλο ἢ περὶ τούτου μαρτυροῦσι καὶ μόνον ἐκ κακῆς τούτων ἑρμηνείας προῆλθεν ἡ τοσοῦτον ἐπικρατήσασα ἐσφαλμένη ἀντίληψις. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν συγγραφέων οὐδὲν διδασκόμεθα περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν συγχρόνων ἢ τῶν προγενεστέρων. Τὸ μόνον, ὅπερ, ὡς σχεδὸν βέβαιον γνωρίζομεν, εἶναι ὅτι οἱ παλαιοὶ ἦσαν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος μελανότριχες, ὅπως καὶ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες. Καὶ τοῦτο διδασκόμεθα οὐχὶ ἐξ ἀμέσου πηγῆς ἀλλὰ συμπεραίνοντες ἐκ τοῦ διαρκῶς παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι ἐκφερομένου πρὸς τοὺς ξανθοὺς καὶ τὰς ξανθὰς θαυμασμοῦ.

Ἀναγνωρίζοντες, ὅτι ἡ «Ἑλληνικὴ κατατομὴ» δὲν ἦτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν ἀρχαίων καὶ ὅτι αὐτοὶ *οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ* οὐδέποτε ἦσαν τόσον ὡραῖοι ὅσον ὁ Ἑρμῆς τῆς Ὀλυμπίας οὐδὲ τὸ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων δεσποινῶν ὡς ἡ Ἡγησὼ τοῦ Κεραμεικοῦ ἀπαλλασσόμεθα πρῶτον μὲν τῆς ἐσφαλμένης δοξασίας περὶ τῆς ὑπερβολικῆς ὡραιότητος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἔπειτα ἂν ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἴς τινας ὑπερβολικῶς ῥεμβώδεις εἶναί τι δυσάρεστον, ἀλλ' ὅμως εἰς τοὺς πλείστους ἠρέμους ἐρευνητὰς ἡ ἀλήθεια εἶναι πλέον εὐχάριστος ἢ τὸ ὡραῖον ψεῦδος. Ἐπειδὴ τὸ νὰ φαντασθῶμεν τοὺς ἐκκλησιάζοντας Ἀθηναίους πάντας τόσον ὡραίους, ὅσον ἐπὶ τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος, εὐσχήμως ἀναβεβλημένους τὸ ἱμάτιον, μὲ τὴν ὀλυμπίαν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου των καὶ τὰς μεγαλοπρεπῶς ἠρέμους κινήσεις, θέλγει μὲν ἀλλὰ καὶ ἀπομακρύνει εἰς ἀπόστασιν μεγάλην τὸν κόσμον ἐκεῖνον καὶ τοῦτο μόνον πρὸς ζημίαν ἡμῶν. Διότι πρόσωπόν τι μέγα καὶ ἀνεπίληπτον κατὰ πάντα δὲ ὑπέροχον ἡμῶν θαυμάζομεν μὲν καὶ τιμῶμεν, ἀλλὰ δυσκόλως ἐπιχειροῦμεν νὰ μιμηθῶμεν. Ἐν ᾧ παρὰ προσώπου καλοῦ μὲν καὶ ὑπερόχου ἔχοντος δὲ καί τινα ἐλαττώματα ἢ κοινὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας θὰ διδαχθῶμεν ἐξάπαντος πλειότερα. Οὕτω ἐὰν τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων φαντασθῶμεν ἀποτελουμένην καὶ ἐξ ἀνδρῶν τινων παραπλησίων πρὸς τοὺς τοῦ Παρθενῶνος ἀλλὰ καὶ ἄλλων μὲ κεφαλὰς φαλακράς, ὡς θὰ εἶναι τινὲς ἐκ τῶν ἁβροδιαίτων τοῦ ἄστεως, ἢ μὲ πρόσωπα ἡλιοκαῆ καὶ ἐρρικνωμένα ὡς θὰ εἶναι οἱ ἐκ τῶν ἔξω δήμων ἀγρόται, μὲ ῥῖνας σιμὰς ἢ γρυπάς, ἄτακτα γένεια καὶ οὐχὶ πάντοτε κομψῶς ἀναβεβλημένα τὰ ἱμάτια, οὐ μόνον θὰ ἔχωμεν πρὸ ἡμῶν πιστοτέραν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ εἰκόνα ἀλλὰ καὶ ὠφελιμωτέραν. Ἐγγύτεροι εἶναι πρὸς ἡμᾶς οἱ Ἀθηναῖοι οὗτοι, διὰ τοῦτο καὶ συμπαθέστεροι καὶ διδακτικώτεροι.

Ἄλλο κέρδος ἐκ τῆς ἀκριβεστέρας ταύτης περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἀντιλήψεως διὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας εἶναι, ὅτι θὰ ἀπαλλαγῶμεν ἐπὶ τέλους, ἀλλ' ὁριστικῶς τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ φόβου, μήπως δὲν ὁμοιάζωμεν κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τοὺς παλαιοὺς καὶ οὕτω ἐλεγχθῶμεν ὡς οὐχὶ γνήσιοι ἐκείνων ἀπόγονοι. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ὡς πρὸς τοῦτο ἡ ἱστορία, ἣν διηγεῖται εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς κ. Μιστριώτης. Ὅτε ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου συνέπεσε κατά τινα παράδοσιν τοῦ μεγάλου φιλολόγου Böckh νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ κάλλους τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, πάντες οἱ σπουδασταὶ ἐστράφησαν πρὸς τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ εὐαρίθμους Ἕλληνας σπουδαστάς. Τότε, ἀφηγεῖται ὁ κ. καθηγητής, ἠναγκάσθημεν πάντες νὰ καταβιβάσωμεν τὸ πρόσωπον ὑπ' αἰσχύνης. Ἀλλὰ ταῦτα συνέβαινον πρὸ 50 ἐτῶν, ὅτε ἐκράτει εἰσέτι ἡ περὶ τῆς ἑλληνικῆς κατατομῆς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ κάλλους ἐσφαλμένη γνώμη. Σήμερον οὐδὲ ὁ ἀσχημότερος ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων χρειάζεται νὰ ἐντραπῇ ὡς Ἕλλην διὰ τὴν ἀσχημίαν του. Εἶναι πλέον καιρὸς νὰ σιωπήσωσιν ἐντελῶς ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπὸ ὑπερβολικοῦ πατριωτικοῦ ζήλου ἐλαυνόμενοι, ἀλλὰ καὶ ἀνεπαρκεῖς ἔχοντες ἐπιστημονικὰς δυνάμεις ἐπιχειροῦσι νὰ ὑπερασπίσωσι τὸ νεώτερον ἡμῶν ἔθνος, ὅπερ φαντάζονται ἐν κινδύνῳ καὶ δεόμενον τῆς προστασίας των. Οἱ τοιοῦτοι ἢ σκιαμαχοῦσιν ἢ ἐπιτυγχάνουσι τὸ πολὺ νὰ κινήσωσι τὸν γέλωτα τῶν ἀλλοεθνῶν καὶ τὴν ὑποτίμησιν τῆς παρ' ἡμῖν ἐπιστήμης. Πρὸ ἐτῶν συνέβαινεν, ὥστε πολλοὶ ἐπιμόχθως νὰ ἐργάζωνται, ὥστε νὰ ἀποδείξωσι τὴν νεωτέραν ἡμῶν γλῶσσαν ὡς πολὺ ἐγγὺς πρὸς τὴν ὁμηρικὴν κειμένην, ὡς ἔχουσαν αἰολισμοὺς καὶ δωρισμοὺς καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστά, ἕως ὅτου ὁ σοφὸς καθηγητὴς κ. Γ. Χατζιδάκις διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου εὑρὼν τὰ ὀρθὰ ἀπήλλαξεν ἡμᾶς τοῦ ἐκ τῶν ξένων ὀνείδους, ὅτι ψευδολογοῦμεν χάριν πατριωτικῶν λόγων. Ἀλλ' οἱ ἀμαθεῖς πατριῶται δὲν ἐσίγησαν διὰ μιᾶς. Ἀκόμη πέρυσιν ἐγράφη βιβλίον ὑπό τινος ἰατροῦ, ὅπου ἀφελῶς ὁ συγγραφεὺς ἐζήτησε νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ αἰολικὴ διάλεκτος. Ἴσος κατὰ τὴν τόλμην ἦτο ἄλλος τις, ὅστις ἔργον τοῦ βίου του ὥρισε τὸ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι οἱ νεώτεροι Ἕλληνες εἴμεθα καὶ σωματικῶς αὐτοὶ αὐτότατοι οἱ ἀρχαῖοι. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἔτυχεν ἀδείας παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ὥστε περιερχόμενος τὰ διάφορα σχολεῖα νὰ ἐπιχειρήσῃ καταμετρήσεις ἐπὶ τῶν Ἑλληνοπαίδων καὶ παραβάλῃ ταύτας πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα. Ὡσὰν ταῦτα νὰ ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀπολιθωμένοι.

Τὸ νὰ ζητῶμεν νὰ εὑρίσκωμεν ὁμοιότητας μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἀρχαίων, οἱασδήποτε, ἄνευ τῆς ἀναγκαίας ἐπιστημονικῆς βασάνου, εἶναι ὡς νὰ ζητῶμεν νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἡμῶν περικλεῶν προγόνων. Ὁ ἄριστος σύνδεσμος ἡμῶν μετὰ τῶν ἀρχαίων θὰ εἶναι μόνον ἡ κοινὴ κατεύθυνσις τοῦ πνεύματος καὶ ὁ αὐτὸς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔρως. Ἂς μὴ λησμονῶμεν λοιπὸν ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ἐρεύναις, νὰ ἐξετάζωμεν τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν ἐν ἑλληνικῷ πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ

Η ΚΑΤΑΔΙΩΞΙΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

«Ἐλθὲ λοιπόν, Ἰσαβέλλα, ἡ Βαλκα ἐζεύχθη καὶ τὸ ἕλκηθρον εἶναι ἕτοιμον». Καὶ περιτετυλιγμένος διὰ πλατείας μηλωτῆς φαιᾶς ἄρκτου, φονευθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἐν θήρᾳ, ὁ ἀτρόμητος Πέτρος, ὃν οὐδεὶς κίνδυνος εἶχέ ποτε ἐκφοβίσει, ἀνέῳξε τὴν θύραν τοῦ ἑλκήθρου.

Ἡ θερμάστρα τῆς οἰκίας ἐν ᾗ εὑρίσκετο ἡ σύζυγος τοῦ Πέτρου Ἰσαβέλλα ἔκαιε διασκορπίζουσα βαρεῖαν καὶ ζαλίζουσαν θερμότητα. Καὶ ἡ Ἰσαβέλλα Θεοδωρόβνα ξανθὴ καὶ ὡραία χωρικὴ νεωτάτη, μόλις εἴκοσι δύο ἐτῶν, ἀκούσασα τῆς φωνῆς τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἀφ' οὗ ἐθερμάνθη διὰ τελευταίαν φοράν, περιετυλίχθη διὰ μηλωτῆς λύκου καὶ ἀπεχαιρέτισε τὴν φίλην αὐτῆς. «Καλὴν ἀντάμωσιν Ἀλεξανδρίνα» εἶπεν· «εἰς προσεχὲς ταξείδιον θὰ σ' ἐπανίδω· εἴθε αἱ ἅγιαι εἰκόνες νὰ σὲ προστατεύωσι». Καὶ γελῶσα ὑπερέβη τὸν οὐδὸν τῆς θύρας καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ἕλκηθρον.

Ἡ φορβὰς Βάλκα ἀνυπομονοῦσα ὑπὸ τὸν ξύλινον ζυγὸν ἔξεε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ κατάψυχρον ἔδαφος. Ὑπερκεκορεσμένη ἐκ τῆς κριθῆς καὶ ἀναπεπαυμένη ἐπὶ μακρὸν εἰσέπνεε κατ' ἀραιὰ διαστήματα, ἕνεκα τοῦ ψύχους τῆς παγερᾶς ἐκείνης νυκτός, καθ' ἣν ἐφαίνετο ὅτι οἱ ἀστέρες εἶχον δώσει συνέντευξιν, ὅπως φωτίσωσι τὴν νύκτα δι' ἑνὸς ἐπιχρύσου μειδιάματος αὐτῶν. Ὁ Πέτρος λαβὼν τὰς ἡνίας ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς στενῆς ἕδρας καὶ εἰπὼν ἓν τελευταῖον χαῖρε εἰς τὴν Ἀλεξανδρίναν, ἐφώναξεν εἰς τὴν Βάλκαν «ἐμπρός!...»

Τὸ ζῷον μαστιγωθὲν ἐλαφρῶς διὰ τοῦ μακροῦ δερματίνου ἱμάντος τῆς μάστιγος ἀνεπήδησεν ἐκπεπληγμένον· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον χειραγωγηθὲν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Πέτρου ἤρχισε νὰ διατρέχῃ τὸ ἔδαφος διὰ μακρῶν ὁμαλῶν βημάτων ταχύτατα. Ἡ ὁδός, κατὰ μῆκος τῆς ὁποίας πάσσαλοι ἐδείκνυον τὰ διανυθέντα βέρστια, ἦτο κατάλευκος ἐκ τῆς χιόνος καὶ μόνον ἰτέαι τινὲς καὶ σημύδαι, ὧν οἱ λεπτοὶ κλάδοι ἐφκίνοντο ριγοῦντες ἐκ τοῦ ψύχους, ἐκηλίδουν τὴν λευκότητα αὐτῆς. Παντοῦ ἐβασίλευε νεκρικὴ σιγή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ κρότου τῶν κωδωνίσκων τοῦ ζώου καὶ τοῦ ὑποκώφου θορύβου τοῦ ἐπὶ τῶν χαλυβδίνων αὐτοῦ τροχῶν ὀλισθαίνοντος ἑλκήθρου, συγκρουομένου ἐνίοτε μετά τινος λίθου.

Ὁ Πέτρος δὲν ἐξέφερε λέξιν ἀπερροφημένος ἐκ τῆς σκέψεως εἰς ποῖον γένος νὰ ἀνῆκεν ἡ φορβὰς αὐτοῦ, ἥτις εἶκε τόσῳ λαμπρῶς τὸ ἕλκηθρον καὶ εἶχε τηλικαύτην ἀντοχήν. Ἐν τούτοις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν λέξεις τινὲς ἐξέφευγον τῶν πεπαγωμένων χειλέων αὐτοῦ. «Οὕτω, Βάλκα μου, ἀγαπητόν μοι ζῷον, οὕτω!... Ὄχι τόσῳ ταχέως, οὕτω!..» Καὶ τὸ λαμπρὸν ζῷον νοοῦν τοὺς λόγους τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἐμετρίασε τὸ βῆμα.

Ἠσφαλισμένη ὑπὸ τὸ ἐμπρόσθιον κάλυμμα τοῦ ἑλκήθρου καὶ προστατευομένη ὑπὸ τοῦ μανδύου αὐτῆς ἡ Ἰσαβέλλα ἐσκέπτετο. . Ἐσκέπτετο ὅτι ἔλαβε σύζυγον τὸν Πέτρον, ὅστις ἀναντιρρήτως, ἦτο ὁ ἐπιδεξιώτερος καὶ τολμηρότερος ἐκ τῶν νεαρῶν τῶν ἄρκτων θηρευτῶν τῆς χώρας.

Ἐπανήρχοντο ἤδη ἐκ τοῦ Π . . ., ἔνθα εἶχον πορευθῆ, ὅπως ἀγοράσωσι διάφορα πράγματα διὰ τὸν πατέρα τῆς νεάνιδος, τὸν γέροντα Νικόλαον, ὅστις εἶχεν ἐν τῷ χωρίῳ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ «Ἁγίου Νικολάου». Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ εἶχον ἐκτελέσει καὶ τὸ γαμήλιον αὐτῶν ταξείδιον.

Ἀνεπόλει προσέτι τὴν πόλιν, ἣν ἐπεσκέφθη κατὰ τὰς δύο παρελθούσας ἡμέρας, τὰς τόσῳ ὡραίας καὶ ὑψηλὰς ἐκκλησίας, τὰς ἐνδυμασίας τῶν ἱερέων κατὰ τὰς τελετάς, αἵτινες ἦσαν πολὺ πλουσιώτεραι ἐκείνων, ἃς ἔφερον οἱ ἱερεῖς τοῦ χωρίου αὐτῆς· ἐσκέπτετο τὰ ἕλκηθρα τὰ συρό-

μενα ὑπὸ δύο ταχυπόδων ἵππων διαττόντων ἐπὶ τοῦ πάγου, ὡς τὰ μετέωρα ἐν τῷ οὐρανῷ. Διελογίζετο ἐπίσης, ὅτι τὸ χωρίον ἦτο πολὺ μεμακρυσμένον καὶ μεμονωμένον, καὶ ἀνεστέναζεν!....

Ἡ Ἰσαβέλλα Θεοδωρόβνα ἠγάπα τὰ ὡραῖα κοσμήματα, τοὺς ὡραίους κεκρυφάλους, τὰ λαμπρὰ ἐνδύματα, τὰς πλουσίας σισύρας. Θὰ ἔδιδε δέκα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτῆς, χωρὶς νὰ διστάσῃ, ἵνα ἐγεννᾶτο ἐν κοινωνικῇ τάξει ἐπιτρεπούσῃ αὐτῇ νὰ γείνῃ σύζυγος ἑνὸς τῶν εὐγενῶν, οὓς εἶχεν ἴδῃ περιτετυλιγμένους διὰ μηλωτῆς σαθερίου καὶ κυανῆς ἀλώπεκος νὰ διατρέχωσιν ἐπὶ τῶν ἑλκήθρων αὐτῶν διάφορα μέρη. Καὶ ὅμως, ἐὰν αὐτὴ ἤθελε! . . . . Ὁ Σέργιος Βουρακῖνος, νεανίας εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ὡραῖος, ξανθός, πλούσιος ὡς μέγας δούξ, εἶχε προσφέρει εἰς αὐτὴν περιουσίαν, ξενοδοχεῖον, ὑπηρέτας, ἔλκηθρα.... Ἀλλ' αὕτη εἶχεν ἀρνηθῆ. Ἔτος εἶχε παρέλθει ἔκτοτε, χωρὶς νὰ ἐπανίδῃ αὐτόν. Τὴν προτεραίαν ὅμως ἐνόμισεν ὅτι εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν Σέργιον εἰς τὸ Π. . . . Πῶς ἦτο δυνατὸν ν' ἀπατηθῇ, ἀφ' οὗ εἶδε τὸ ἀθλητικὸν ἀνάστημα αὐτοῦ, τὸ βάδισμα καὶ τὸ βλέμμα, ὅπερ λαθραίως οὗτος ἔρριψεν αὐτῇ κατὰ τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ Ἀλεξάνδρας; Ἀλλὰ τίνα ἐργασίαν εἶχεν ὁ Σέργιος εἰς τὸ Π . . .; Σκεπτομένη τοῦτο ἐφρικία. . . . Ἐκ τοῦ ψύχους ἢ ἐκ τοῦ φόβου; Ἐξ ἀμφοτέρων ἴσως. «Ἂς ἴδωμεν», διενοεῖτο, ὁ Πέτρος εἶναι ἐδῶ, δὲν θὰ ἐτόλμα. . . . Ἐὰν ἤθελε τολμήσει, θὰ ἦτο φοβερόν! . . . . Ὄχι, παραλογίζομαι! . . . Οὐδέποτε θά . . . .» Ἐν τούτοις ἡ ἀγωνία ἐβασάνιζεν αὐτήν, ἐπίεζε τὴν καρδίαν μέχρι διαρρήξεως καὶ μία φράσις ἐβόμβει διηνεκῶς εἰς τὰ ὦτα αὐτῆς: «Τὰ πάντα θὰ μεταβληθῶσιν ἡμέραν τινά, Ἰσαβέλλα, τὰ πάντα θὰ μεταβληθῶσι». Ἔκλινε πρὸς τὰ ἔξω. Πάντοτε ἡ αὐτὴ ὁμοιότης, ἡ αὐτὴ νεκρικὴ σιγή.

Ἡ Βάλκα ἐβάδιζε δι' ὑπερβολικῶν βημάτων. Ἔβλεπον ὡς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, διότι κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἦτο πανσέληνος. Ὀλίγα βέρστια ἔμπροσθεν σειρά τις σκοτεινὴ ἐφαίνετο χωρίζουσα τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τῆς γῆς, ὡς διακόσμησις θεάτρου· ἦτο τὸ δάσος.... Βεβαίως ἡ Ἰσαβέλλα ἐγνώριζε τὸ δάσος τοῦτο, ἀλλ' οὐδέποτε διήρχετο αὐτὸ ἄνευ φόβου τινός, φόβου προερχομένου ἐκ τοῦ ἀγνώστου, ἐκ τοῦ σκότους, ἐκ παντὸς τέλος, ὅπερ ἀξιοθρηνήτως στενάζει ὑπὸ τὸν κόλαφον τοῦ βορείου ἀνέμου.

«Πέτρε.....» Ὁ νεαρὸς θηρευτὴς ἐστράφη. Ἀνάγκη μεταδόσεως τῶν αἰσθημάτων κατεῖχε τὴν Ἰσαβέλλαν, ἡ ἀνάγκη νὰ διηγηθῇ ἐκεῖνο, ὅπερ κατέθλιβεν αὐτήν, νὰ ἐκχύσῃ τὸ ὑπέρπληρες τῆς καρδίας αὐτῆς εἰς καρδίαν ἀγαπωμένην καὶ ἀνταγαπῶσαν. «Πέτρε...» Καὶ πλησιάσασα πρὸς αὐτὸν βραδέως καὶ δειλῶς τῷ διηγήθη τὴν ἄφιξιν τοῦ Σεργίου Βουρακίνου, τὴν μετ' αὐτοῦ συνάντησιν εἰς τὸ Π... τὰ προαισθήματα αὐτῆς. Ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν, ὁ Πέτρος ἠρώτησε τὴν Ἰσαβέλλαν, ἧς οἱ ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ προέδιδον τὴν φρίκην, ἣν ἐνέπνεεν αὐτῇ ἡ φύσις ἐκείνη, εἰ καὶ ἐκ μακροῦ χρόνου ἦτο, ὡς εἰκός, ἐξοικειωμένη αὐτῇ. «Σὺ ἀγαπᾷς αὐτόν;—Πρὸς Θεοῦ, Πέτρε, ἀπεκρίνατο· Ὄχι! ὄχι! . . . οὐδὲ θέλω ἀγαπήσει αὐτὸν ποτέ! . . . Σὲ μόνον ἀγαπῶ . . . —Ἰσαβέλλα! . . . Καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἐπλησίασε τὸ ἐρυθρὸν ἐκ τοῦ ψύχους πρόσωπον αὐτῆς εἰς τὸ τοῦ θηρευτοῦ τῶν ἄρκτων καὶ συνηνώθησαν εἰς παρατεταμένον φίλημα.

«Ἐμπρός, ἀγαπητὴ Βάλκα, ἡσύχασον· τί ἔχεις;» Ἡ φορβὰς ἐρρωθώνιζεν, ὠσφραίνετο τὸν ἀέρα, ἐχρεμέτιζε. «Τί συμβαίνει;» ἠρώτησεν ἡ Ἰσαβέλλα, ρίπτουσα συγχρόνως βλέμμα ἐπὶ τῆς διὰ λευκῶν βουνῶν κεκοσμημένης πεδιάδος. «Ἐκεῖ κάτω . . . παρατήρησον . . .—Τί εἶναι; Λύκοι; —Ὄχι ἓν ἔλκηθρον . . . —Ἕλκηθρον! . . . —Τρεῖς ἵπποι. . . — ὁ Σέργιος ἴσως ἀνεβόησεν ἡ Ἰσαβέλλα.—Αὐτός; Ἐμπρὸς λοιπόν! . . . Θέλει νὰ ἁρπάσῃ τὴν σύζυγόν μου; Δὲν γνωρίζει βεβαίως τὸν Πέτρον τὸν Θηρευτήν. Ἂς μὴ φύγωμεν· ἐὰν εἶναι ὁ Βουρακῖνος ἔχομεν πῶς νὰ περιμείνωμεν αὐτόν . . . Ἰδοὺ μία λόγχη· ἀρκεῖ αὕτη. Εἷς ἄνθρωπος εἶναι ὀλιγώτερον ἐπίφοβος μιᾶς ἄρκτου· δὲν ἔχει οὕτω; Ἡσύχει, λοιπόν, Βάλκα ἡσύχει».

Ἡ Βάλκα κρατουμένη διὰ στερεῶν ἡνιῶν ἐποδοκρότει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἠκούσθη τότε κωδωνοκρουσία πολλῶν κωδωνίσκων, ὀλίσθησίς τις ἰλιγγιώδης καὶ ἠγέρθη λεπτὸς κονιορτὸς πάγου ὡς ρινήματα ἀργύρου. Ἕλκηθρόν τι ἔμελλε νὰ διέλθῃ βεβαίως. «Αὐτὸς εἶνε! . . ἐψιθύρισεν ἡ Ἰσαβέλλα. Αὐτός! . . . Θεέ μου! . . .» Ἐν τούτοις ἡ φορβάς, χαλαρωθεισῶν τῶν ἡνιῶν, ἐπανέλαβε τὸ μεγαλοπρεπὲς βάδισμα αὐτῆς, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ ἔλκηθρον ἐξηφανίσθη εἰς καμπήν τινα τῆς ὁδοῦ τῆς διὰ τοῦ δάσους διερχομένης, ἐμπλεκόμενον πολλάκις ἐν τοῖς διασταυρουμένοις δένδροις ἅτινα ἀπέκλειον τὴν ἑλικοειδῆ ὁδόν. «Φοβεῖσαι, Ἰσαβέλλα;» —Ναί, Πέτρε. Δυστυχία τις ἀπειλεῖ ἡμᾶς, Τοῦτο προαισθάνομαι. —Εἶναι σκότος ἐδῶ καὶ ὁ ἄνεμος μυκᾶται,

διὰ τοῦτο τρέμεις. Ὁ Βουρακῖνος εἶναι μακράν, σοὶ ἐγγυῶμαι διὰ τοῦτο. Ἡ θήρα ἕλκει αὐτὸν εἰς τὰς χώρας ταύτας· εἶναι ἡ ἐποχή. . . «Καὶ ἡ ἄκρα τῆς μάστιγος ἔπληξε τὰς λαγόνας τῆς Βάλκας.

—Μετὰ δύο βέρστια ἀπὸ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν καταλείπομεν τὸ δάσος, Ἰσαβέλλα.—Τόσῳ τὸ καλλίτερον, Πέτρε. Εἴθε ὁ προστάτης σου ἅγιος νὰ προστατεύῃ ἡμᾶς.»

Αἴφνης βιαία σύγκρουσις ἐκλόνισε τὸ ἕλκηθρον· αἱ παγοβατίδες τῆς φορβάδος προσέκοψαν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ δένδρου τινὸς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἡ φορβὰς τρέμουσα ἐσταμάτησε καὶ ἐκάμφθη ἐπὶ τῶν κερκίδων, ὁ δὲ Πέτρος ἐνόμισεν ὅτι ἔβλεπε συγκεχυμένην ὀπτασίαν. Ἐκσφενδονισθεὶς ἐκ τοῦ κλονισμοῦ εἰς ἀπόστασιν πέντε μέτρων ἀπὸ τοῦ ἑλκήθρου, μόλις κατώρθωσε νὰ ἐγερθῇ ὅτε ἐπίκλησίς τις ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ φρίξῃ. «Πέτρε, βοήθειαν, βοήθειαν! . . .»

Δύο σκιαὶ ἀνθρώπων, ὧν ὁ εἷς ἐκράτει εἰς τοὺς βραχίονας αὐτοῦ μίαν γυναῖκα, διήρχοντο δρομαῖοι τὴν ὁδὸν ὅπως καταφύγωσιν ὑπὸ τὰ δένδρα . . .

Ἀμέσως ἐνόησε. Ἦτο ἡ σύζυγός του, ἡ προσφιλὴς αὐτῷ Ἰσαβέλλα. Τὰ ὦτα αὐτοῦ ἔπληξαν ἦχοι κωδώνων καὶ ἡ καρδία του ἀνεσκίρτησεν, ὡσεὶ ἤθελε νὰ διαρρήξῃ τὸν κλωβὸν τῶν πλευρῶν. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ τίς ἦτο; Ἦτο ἐκεῖνος!... Ἦτο ὁ Βουρακῖνος, ὅστις εἶχε φράξει τὴν ὁδόν. Ἐκεῖνος ἥρπασε τὴν Ἰσαβέλλαν! . . Κατάρα! . . Τὸ στόμα αὐτοῦ ἐνεπλήσθη πικρίας.

Ἐν τοῖς ἅρπαξιν ἐκείνοις δὲν διέβλεπε πλέον ἀνθρώπινα ὄντα ἀλλὰ θηρία κακοποιὰ καὶ ἰοβόλα, ἅπερ ἔπρεπε νὰ καταστρέψῃ καὶ ἐξαφανίσῃ. Ὠπλίσθη διὰ τῆς λόγχης αὐτοῦ καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἔφθασε πλησίον αὐτῶν. Καὶ ἐν ᾧ ὁ σύντροφος τοῦ Βουρακίνου ἡτοιμάζετο νὰ πυροβολήσῃ. «Ἀδέξιε! Ἀχρεῖε! . .» ἀνέκραξε καὶ τὸ ξῖφος αὐτοῦ εἰσέδυσεν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις ἀμέσως ἔπεσε. Τότε ὁ Σέργιος ἠθέλησε νὰ πυροβολήσῃ ὁ ἴδιος ἀλλὰ κωλυθεὶς ὑπὸ τοῦ φορτίου αὐτοῦ δὲν ἐκτύπησε τὸν Πέτρον. Οὗτος ἀμέσως διηύθυνε τὴν ἑαυτοῦ λόγχην κατὰ τοῦ Σεργίου. Ἀλλ' ἐκ τοῦ φόβου μήπως κτυπήσῃ τὴν ἀγαπητήν του Ἰσαβέλλαν διὰ ταχείας κινήσεως κατεβίβασε τὸ ὅπλον, ὅπερ ἐπέψαυσε τὸ σῶμα τοῦ Βουρακίνου. Ὁ τελευταῖος οὗτος κατέπεσεν ἔχων τεθραυσμένον τὸν μηρόν. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ Πέτρος λαβὼν τὴν λυπόθυμον αὐτοῦ σύζυγον ἐν τοῖς βραχίοσιν ἀπέθετεν αὐτὴν ἐν τῷ ἑλκήθρῳ, ὑλα-

καὶ ἄγριαι καὶ βρογχώδεις ἠκούσθησαν καὶ οἱ τρεῖς ἵπποι τοῦ εὐγενοῦς Ρώσσου διατρέχοντες ἐκ τοῦ μέρους ἐν ᾧ ἐστάθμευον, ἐπανέλαβον τὴν ὁδὸν τοῦ Π... Ἡ Βάλκα ὀσφραινομένη τὸν ἀέρα μετά τρόμου ἐσκίρτα· ἀλλ' ὁ Πέτρος ἦτο ἤδη πλησίον καθησυχάζων αὐτὴν διὰ τῆς φωνῆς. Καταβαλὼν πάσας τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἀνήγειρε τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου. Οὐδὲν μέρος τοῦ ἑλκήθρου εἶχε θραυσθῇ.

Αἴφνης ὅμως φοβερὰ κραυγὴ ἔπληξε τὰ ὦτα αὐτοῦ.

«Οἱ λύκοι! Οἱ λύκοι! . .» ὠρύετο ὁ Σέργιος καταβάλλων ματαίας προσπαθείας, ὅπως ἀνεγερθῇ. Τότε ἐν ὅλῃ τῇ φρίκῃ διεῖδε φοβερὰν ὀπτασίαν. Οἱ λύκοι πειναλέοι, ὀσφρασθέντες τὸν ἄνθρωπον προσέτρεχον. «Οἱ λύκοι» ἐπανελάμβανεν ὁ Σέργιος «οἱ λύκοι! . .» Καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐρρόγχαζεν, οἱ δὲ ὀφθαλμοί του ἐμεγεθύνοντο ἐκ τοῦ φόβου. Ἡ πρώτη σκέψις τοῦ θηρευτοῦ τῶν ἄρκτων ὑπῆρξε νὰ πηδήσῃ ἐπὶ τοῦ ἑλκήθρου καὶ νὰ φύγῃ. Ἀλλ' ὁ τραυματίας; Τί νὰ πράξῃ; Ὤφειλε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸν τετραυματισμένον ἐκεῖνον ἄνθρωπον νὰ γείνῃ βορὰ τῶν θηρίων, ἢ ὤφειλε νὰ σώσῃ αὐτόν; Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ κραυγαὶ ἐδιπλασιάζοντο. . . Ἀλλ' ἐὰν ἔσωζεν αὐτόν, θὰ ἔσωζεν ἕνα κακοῦργον ἕνα ληστήν! . . . Ὁ ἄθλιος! Εἶχεν ἐπιχειρήσει νὰ δολοφονήσῃ αὐτόν. Αἱ κραυγαὶ τῶν θηρίων ἐμεγεθύνοντο. Ἡ Βάλκα μόλις συνεκρατεῖτο. Ἐντὸς λεπτοῦ ἐκινδύνευον νὰ πολεσθῶσιν. . . Ὦ! πόσον ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐβδελύσσετο αὐτόν, πόσον θὰ ἤθελε νὰ ἴδῃ αὐτὸν καταστρεφόμενον ὁ νεαρὸς ἄρχων Σέργιος. . . Πόσον ἐμίσει αὐτόν! . . .

«Θὰ ἀποθάνῃ . . . οὕτως ἠθέλησε . . . Ὄχι δὲν δύναμαι . . . δὲν δύναμαι . . . Εἶναι θάνατος φρικώδης, ἀνάρμοστος. . . Καὶ ἔπειτα θὰ εἶναι ἄνανδρον, δὲν ἐγκαταλείπουσι ποτὲ ἕνα τραυματίαν! . . Ὦ, ἅγιε Πέτρε καὶ ἅγιε Μιχαήλ, δότε μοι συμβουλὴν τί πρέπει νὰ πράξω!. Θεέ μου! . . Θεέ μου! . . «Καὶ ὁ Πέτρος ἐδίσταζεν εἰσέτι. . .

«Σώσατέ με . . . σώσατέ με» ἐξηκολούθει νὰ κραυγάζῃ ὁ Σέργιος σύρων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὸ τεθραυσμένον μέλος αὐτοῦ. Τέλος ὁ Πέτρος παρακινηθεὶς ἐξ οἴκτου καὶ συμπαθείας, ἣν ἠσθάνθη πρὸς τὸν νέον ἐκεῖνον ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἣν ἐπεκαλεῖτο καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν εἰς θάνατον βέβαιον καὶ φρικωδέστατον. «Ἀνέλθετε» εἶπε καὶ ἔσυρεν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἑλκήθρου.

Ἐπὶ διαταγῇ τοῦ κυρίου αὐτῆς ἡ φορβὰς ἤρ-

χισε νὰ κελπάζῃ μανιωδῶς. Οἱ λύκοι καταδιώκοντες τοὺς ἐν τῷ ἑλκήθρῳ ἔφθασαν μετ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ δυστυχοῦς, τοῦ φονευθέντος διὰ τῆς λόγχης. Ὁ Πέτρος τοιουτοτρόπως ἐκέρδιζεν ἔδαφος καὶ ἐπλησίαζεν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ. Αἴφνης ἠκούσθησαν λυσσαλέοι ὀρυγμοί. Ἓν μέρος τῶν λύλων ἐλάχιστα ἀπεῖχεν αὐτῶν. «Ταχύτερον, Βάλκα, ταχύτερον» ἀνέκραζεν ὁ Πέτρος. Ἀλλ' οἱ λύκοι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπλησίαζον· ὁ Σέργιος προσήλου ἐπ' αὐτῶν τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς του· ᾐσχύνετο ἤδη καὶ μετενόει διὰ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Πέτρος ἐξηκολούθει νὰ φωνάζῃ «Ταχύτερον, Βάλκα, ταχύτερον». Ἓν βέρστιον ἐκόμη ὑπελείπετο καὶ ἤθελον φθάσει εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ.

«Ρίψατε ὅλα τὰ πράγματα...» Καὶ ὁ Σέργιος λαβὼν πάντα τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ ἑλκήθρῳ ἐσφενδόνισεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

«Ταχύτερον, Βάλκα, ταχύτερον». Ἡ φορβὰς εἶχεν ἤδη προπορευθῆ κατὰ πολὺ τῶν λύκων, ἀλλ' οἴμοι! μετ' ὀλίγον ἤθελεν ἀποκάμει. «Ἀποκόψατε τὸ σκήνωμα». Μετὰ μεγάλου κόπου ὁ Σέργιος ἐφωδιασμένος διὰ πελέκεως, ἀπέκοψε τὰ συνέχοντα τὸ σκέπαστρον μετὰ τοῦ ὀχήματος δεσμά. Μετὰ μεγάλου κρότου κατέπεσε τοῦτο πλησίον τῆς ἀγέλης τῶν θηρίων, ἥτις ἐκπλαγεῖσα ἐσταμάτησεν ἐπὶ ἓν δευτερόλεπτον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἰσαβέλλα συνελθοῦσα ἔρριψε κατὰ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Σεργίου τὰ ἐκπεπληγμένα βλέμματα αὐτῆς, καὶ ἀναμνησθεῖσα τῆς φρικώδους σκηνῆς: «Πῶς αὐτὸς ἐδῶ! ... Πέτρε! ..» ἀνέκραζεν.

—Μὴ φοβοῦ, Ἰσαβέλλα, εἶπε πρὸς αὐτήν· ἔχει ἀποκεκομμένους τοὺς ἁρπακτικοὺς ὄνυχας αὐτοῦ. Δὲν εἶχε τελειώσει τὴν ἀπάντησιν ὅτε αἴφνης ἡ Ἰσαβέλλα ἀντιληφθεῖσα τὴν προσέγγισιν τῶν θηρίων ἔρρηξε κραυγὴν ἀπελπισμοῦ. «Ἆ! Ἅγιε Ἱερώνυμε, οἱ λύκοι!... οἱ λύκοι...» Καὶ συνεσπειρώθη βλοσυρὰ καὶ κατατετρομαγμένη. Ἤδη ἡ ἀγέλη τῶν θηρίων ἐπλησίαζε. Οἱ τολμηρότεροι μάλιστα καὶ ταχύτεροι τῶν λύκων ὑπερέβησαν τὴν φορβάδα, ἐκβάλλοντες κραυγὰς νίκης. Ἡ θέσις τῶν ἐν τῷ ἑλκήθρῳ ἦτο ἀπελπιστική. Πυροβόλα δὲν εἶχον. Ἔπρεπε νὰ δοθῇ λεία εἰς τοὺς λύκους, ἄλλως οὐδεμία ὑπῆρχε σωτηρίας ἐλπίς.

«Πέτρε», εἶπε τότε ὁ Σέργιος, «εἷς μόνος τρόπος ὑπάρχει ὅπως σωθῆτε. Ἄκουσον.. Εἰς ἀπόστασιν ἡμίσεος βερστίου ἡ ὁδὸς διχάζεται. Καθ' ἣν στιγμὴν φθάσωμεν ἐκεῖ ἐκεῖνος, ἐξ ἡμῶν ὅστις εἶναι δίκαιον νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῶν ἄλλων θὰ πηδήσῃ κάτω ἐκ τοῦ ἑλκήθρου. Ἡ ὁρμὴ τῶν λύκων τότε ἐπιπίπτουσα ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ θέλει διακόψει ἐπ' ὀλίγον τὴν καταδίωξιν τοῦ ἑλκήθρου ὅπερ ἐλαφρότερον γιγνόμενον θὰ ὀλισθάνῃ μᾶλλον ταχέως... Ἐκεῖνος ὅστις ὀφείλει νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωήν αὐτοῦ εἶμαι ἐγώ. Ἠθελήσατε νὰ μὲ σώσητε, διότι ἐν στιγμῇ ἀνανδρίας ἱκέτευσα ὑμᾶς. Δὲν ἤμην ἄξιος τοῦ ὑμετέρου οἴκτου, ἐν τούτοις εὐχαριστῶ. Εἶμαι ἐγκληματίας διότι ἠθέλησα ν' ἁρπάσω τὴν σύζυγόν σου καὶ νά σὲ φονεύσω. Ἐὰν οἱ λύκοι καταβροχθίσωσι ὑμᾶς καταλαμβάνοντες ἐν τῇ πορείᾳ, τοῦτο θέλει προέρχεσθαι ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἐγκλήματος. Δύναμαι ὅμως νὰ ἐπανορθώσω τοῦτο, δύναμαι νὰ ἐξιλασθῶ... Τώρα μὲ συγχωρεῖτε· δὲν ἔχει οὕτω; Καὶ ὑμεῖς, Ἰσαβέλλα, ἥτις μέχρι τοῦδε μόνον περιφρόνησιν ἐτρέφετε πρὸς ἐμέ, μοὶ ὑπισχνεῖσθε ὅτι ἐν ταῖς ἀναμνήσεσιν ὑμῶν θ' ἀναμιγνύηται ὀλίγος οἶκτος δι' ἐκεῖνον, ὅστις ἦτο ὀλιγώτερον κακὸς καὶ ἄνανδρος ἢ ὅσον ἐπιστεύετε μέχρι τοῦδε ὅτι ἦτο ...»

Ἡ ἀγέλη ἐκέρδαινε πάντοτε ἔδαφος ἀκαταπόνητος· εἷς λύκος μάλιστα θρασύτερος τῶν ἄλλων, ἦτο ἕτοιμος νὰ δήξῃ τὸ στῆθος τῆς φορβάδος. Ἀλλ' ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο «Δι' ὄνομα τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ!.. Δὲν θέλω ... Θὰ σωθῶμεν ἢ θὰ ἀποθάνωμεν ὁμοῦ· ἐν τῷ κοινῷ κινδύνῳ δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐχθροί, ἀλλ' ἀδελφοί. Μείνατε. ... — «Ὄχι Πέτρε! ... ἡ καμπὴ τῆς ὁδοῦ εἶναι πλησίον· ἡ φορβὰς ἀπέκαμε· θὰ πράξω τὸ καθῆκόν μου· ἄλλως τί βραδύτερον, τί ταχύτερον. Ὁ τάφος μου δὲν θὰ ἦναι βεβαίως μαυσωλεῖον ἐκ μαρμάρου, ἀλλ' ἡ κοιλία τῶν λύκων, τάφος ὀλίγον χυδαῖος, ἀλλὰ πάντοτε τάφος ...» Καὶ ἐξερράγη εἰς νευρικὸν γέλωτα προξενήσαντα φρικίασιν. Ἀσπασθεὶς δὲ μικρὸν χρυσοῦν σταῦρον ὃν ἔφερεν ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐψέλλισε λέξεις τινὰς καὶ εὐλαβῶς ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Εἶτα ἐστράφη διὰ τελευταίαν φορὰν πρὸς τὴν Ἰσαβέλλαν, ἥτις συγκεκινημένη δὲν ἐτόλμα νὰ παρατηρήσῃ αὐτόν, πρὸς τὴν Ἰσαβέλλαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγαπήσει μέχρι ἐγκλήματος καὶ ἠγάπα ἔτι, καὶ ὑπὲρ ἧς ἐθυσιάζετο. Ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἐπαναλαμβάνουσαν ἐναγωνίως τὰς λέξεις. «Οὐδέποτε... οὐδέποτε ... Θὰ φθάσωμεν ... Ταχύτερον, Βάλκα, ταχύτερον ... εἴμεθα εἰς τὸ τέλος ..» Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ ἦτο ἀμετάκλητος. «Ἄγε» ἀνεφώνησε «πρέπει ... ὀφείλω· εἴθε

νὰ σωθῆτε...» Καὶ ἐπήδησε. Τὰ θηρία λυσσαλέα ἐπέπεσον κατὰ τοῦ Σεργίου, ἐν ᾧ τινα ἐξ αὐτῶν ἀποπλανηθέντα ἀνεχώρουν λαμβάνοντα ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ ἡ Βάλκα κερδαίνουσα ἔδαφος ἐκάλπαζε μανιωδῶς. Ἔφθασαν εἰς τὸ χωρίον· ἡ Βάλκα κατέπεσεν ἐξηντλημένη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐν ᾧ ὁ Πέτρος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα καταβεβλημένοι ὡς γέροντες, σχεδὸν φρενοπαθεῖς, ὡσεὶ ἀφυπνίζοντο ἐκ τρομακτικοῦ ἐφιάλτου, κατῆλθον τοῦ ἑλκήθρου καὶ ἔπεσον εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ γέροντος, ὅστις πρὸ τῆς θερμάστρας, ἐπικαλούμενος τὴν προστασίαν τῶν ἁγίων εἰκόνων, περιέμενεν αὐτοὺς ἀπὸ πολλοῦ...

(ἐκ τοῦ γαλλικοῦ)

Κ. Δ. ΚΤΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΝΟΤΗΣ ΑΝΑ ΜΕΣΟΝ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Α'.

Σήμερον, ὅτε τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἱ ἀδυσώπητοι ἐχθροί, διὰ παντοίων θεμιτῶν τε καὶ ἀθεμίτων μέσων, τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν διάσπασιν καὶ τὴν ἐξασθένησιν καὶ τὸν θάνατον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐπιδιώκουσι· σήμερον, ὅτε οἱ ἐποφθαλμιῶντες τὰς χώρας, ἐν αἷς κατοικοῦμεν, τήν τε ταπείνωσιν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν διαστρέβλωσιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης σατανικῶς ἀπεργάζονται· σήμερον, ὅτε ἡ μεγάλη ἰδέα δὲν διεγείρει ἀτυχῶς παρὰ πᾶσι τὸν αὐτὸν οἶον καὶ παρὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἅγιον ἐνθουσιασμόν, ἄλλοι δὲ κομπαστικῶς καὶ ἀξιοῦντες ἴσως οὐχὶ τὰς ἀρὰς ἀλλὰ τὰς ἐπευφημίας τοῦ Πανελληνίου, διαλαλοῦσιν, ὅτι πᾶς δεσμὸς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διεκόπη· σήμερον, λέγω, ἡ περὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων ἑνότητος συνοπτικὴ αὕτη μελέτη νομίζω ὅτι οὐχὶ ἄσκοπος, ἀλλ' ἐπίκαιρος ἔσται.

Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη, διὰ τῆς συγκρίσεως ἰδίᾳ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς τὰς ἀσιανάς, ἐξίκετο εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τῆς Ἑλλάδος οἱ κάτοικοι, ὅπως καὶ πάντες σχεδὸν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἐκ τῆς Ἀσίας κατήγοντο, κοινῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κοιτίδος ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν νομιζομένης. Διὰ δὲ τῆς συγκριτικῆς ταύτης ἐρεύνης ἐρικτὴ ἡ ἀπόδειξις κατέστη ὅτι ἡ ἑλληνὶς γλῶσσα πρός τε τὴν σανσκριτικὴν—τὴν γλῶσσαν τῆς παναρχαίας θρησκευτικῆς φιλολογίας καὶ τῆς ἡρωϊκῆς τῶν Ἰνδῶν ποιήσεως—πρὸς τὴν ἰρανικήν—τὴν μητέρα τῆς ἀρχαιοτάτης περσικῆς—καὶ πρὸς τὴν σλαυϊκήν, τὴν γοτθικὴν καὶ τὴν κελτικὴν συγγενεύει. Ἐκ δὲ τῆς γλωσσικῆς ταύτης συγγενείας βάσιμος τεκμαίρεται ἡ ὑπὸ πολλῶν ἐξενεχθεῖσα γνώμη, ὅτι κατὰ χρόνους, τῆς ἱστορίας τὴν ὁδὸν διαφεύγοντας, ὑπῆρξέ ποτε ἑνότης τῶν λαῶν, πιθανῶς ἀνὰ τὰς χώρας τοῦ Ἰράν, ἐξ ὧν βραδύτερον τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκά, εἰς τὴν Εὐρώπην προῆλθον.

Κατὰ τοὺς πρώτους ἱστορικοὺς χρόνους τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος κατεῖχε τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς μεγάλης χερσονήσου, τῆς ἀπὸ τοῦ κάτω Ἴστρου μέχρι καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐκτεινομένης ἡ δ' ἑλληνικὴ ἰδίᾳ φυλὴ ᾤκει τὰς χώρας τὰς περιλαμβανομένας μεταξὺ τοῦ Ἀλιάκμονος ποταμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν πελοποννησιακῶν ἄκρων Μαλέου καὶ Ταινάρου ἀφ' ἑτέρου Τοῦ δὲ βορειοτέρου τῆς χερσονήσου μέρους τὰς μὲν δυτικωτέρας ἡ ἰλλυρικὴ κατέλαβε φυλή, τὰς δ' ἀνατολικωτέρας ἡ θρᾳκικὴ καλουμένη, ἀμφότεραι δ' ὅμως αὗται αἱ φυλαί, ἡ θρᾳκικὴ μάλιστα κατά τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη οὐχὶ ἀλλότριαι τῆς ἑλληνικῆς ὑπῆρξαν, ὡς πλὴν τῶν μυθικῶν παραδόσεων, τῶν ὑπεμφαινουσῶν οἰκειότητα μεταξὺ Θρᾴκης καὶ παναρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ἱστορικῶς μαρτυρεῖται.

Οὕτω, οἱ τὰς δυτικωτέρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας χώρας οἰκοῦντες λαοί, οἱ Φρύγες, τῇ θρακικῇ ἀνῆκον φυλῇ, οὐδαμοῦ δὲ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἐμφαίνεται οὐσιώδης τις διάκρισις μεταξὺ τῆς γλώσσης, τοῦ θρησκεύματος καὶ τῶν ἠθῶν τῶν Τρώων καὶ τῶν ἐπὶ τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἰλίου ἐπελθόντων Ἑλλήνων Ἀναμφισβήτητον δέ ἐστιν ὅτι αἱ μακεδονικαὶ φυλαὶ κατά τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη τὰ μάλα ταῖς θεσσαλικαῖς προσήγιζον φυλαῖς ἐν δὲ τῇ Ἠπείρῳ τοσαύτη μεταξὺ τῶν ἰλλυρικῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν σύγχυσις ἐπεκράτει, ὥστε τινὰς ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικάς, οἱ δὲ ἰλλυρικὰς ἀπεκάλουν. Συγγενεῖς δ' ὡσαύτως ἦσαν αἱ ἑλληνικαὶ φυλαὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν πρὸς τὰς ἐν τῇ μέσῃ καὶ τῇ κάτω κατοικησάσας Ἰταλίᾳ.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, ὧν ζωηρὰν εἰκόνα ὁ Ὅμηρος δίδωσιν ἡμῖν, οἱ τὰς ἑλληνικὰς χώρας οἰκοῦντες λαοὶ δὲν φέρουσιν ἔτι τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἴδιον ἕκαστος ὄνομα ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφέρονται (Αἰνειᾶνες, Περραιβοί, Μάγνητες, Αἰτωλοί, Βοιωτοί, Φωκεῖς, Λοκροί, Ἄβαντες, Ἀθηναῖοι κλπ.). Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ἑλλήνων μνείαν ποιεῖται, οὐχὶ ὅμως ὡς κοινῆς ἐθνικῆς ἐπωνυμίας, ἀλλ' ὡς ὀνόματος ἔθνους τινός, τῇ ἑλληνικῇ ἀνήκοντος φυλῇ, κατέχοντος

δὲ μικράν τινα πόλιν ἢ χώραν ἐν τῷ μεσημβρινῷ Πελασγικῷ Ἄργει (νῦν Θεσσαλίᾳ) καὶ ὑπὸ τὸν πολυθρύλητον υἱὸν τοῦ Πηλέως μετὰ τῶν Μυρμιδόνων καὶ τῶν Φθιωτῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸ Ἴλιον στρατεύσαντος. Ὁσάκις δ' ἅπαντας τοὺς ἀνὰ τὴν Γραφάδα Ἕλληνας κοινῇ προσαγορεύει, Ἀργείους ἢ Δαναοὺς ἢ Ἀχαιοὺς αὐτοὺς συνήθως ὀνομάζει. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ δύο ἕτεραι προσηγορίαι, Πελασγοί, περὶ ὧν λόγον μακρὸν ποιεῖται καὶ ὁ Ἡρόδοτος, καὶ Γραικοί, ὧν τῆς μὲν πρώτης περιεσώθησαν ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἀπηχήσεις τινές· τῆς δὲ δευτέρας οὐδὲν ἴχνος ἐν αὐτοῖς ὑποφαίνεται, μνημονεύουσι δ' ὅμως ταύτης ὁ Ἡσίοδος, ὁ Ἀλκμὰν καὶ ὁ θαυμαστὸς Ἀριστοτέλης. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ ἐπωνυμία αὕτη Γραικοὶ κατὰ χρόνους παναρχαίους ἐξ Ἑλλάδος καὶ εἰς Ἰταλίαν μετεδόθη, τῶν Ρωμαίων συνήθως τοὺς Ἕλληνας Γραικοὺς (Graecos) ἀποκαλούντων, ὡς γνωστόν.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχαιοτάτων ἱστορικῶν χρόνων τὸ ἔθνος ἤρξατο φέρον τὴν κοινὴν ἐπωνυμίαν τῶν Ἑλλήνων, διῃρεῖτο ὅμως εἰς τέσσαρας κεφαλαιώδεις φυλάς, τὴν αἰολικήν, τὴν δωρικήν, τὴν ἰωνικὴν καὶ τὴν ἀχαϊκήν κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν γεναρχῶν αὐτῶν Αἰόλου, Δώρου, Ἴωνος καὶ Ἀχαιοῦ, ὧν οἱ μὲν δύο πρῶτοι ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ἕλληνος — ἐξ οὗ κατὰ τὴν αὐτὴν παράδοσιν αἱ ἐπωνυμίαι Ἑλλάς, Ἕλληνες — οἱ δὲ δύο τελευταῖοι ἔγγονοι μὲν αὐτοῦ, υἱοὶ δὲ τοῦ Ξούθου.

Πρώτη ἔκφανσις τοῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς ἔτι χρόνους **κοινοῦ** συναισθήματος περὶ τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ παράδοσις περὶ τοῦ ἐξ Ἰωλκοῦ ἐπὶ τὴν Κολχίδα πλοῦ τῆς Ἀργοῦς, ἐφ' ἧς οἱ ἄριστοι τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης ἥρωες ἐπέβησαν. Ἀλλὰ μήπως ἡ ἐπὶ τὴν Τροίαν κοινὴ ἐπιχείρησις καὶ ἡ πρὸς ταύτην συνδεομένη παράδοσις ὅτι ὑπὲρ τῆς περιυβρισθείσης τιμῆς ἑνὸς μόνου Ἕλληνος βασιλέως — τοῦ τῆς Σπάρτης — σύμπαν τὸ ἑλληνικὸν ἐξανέστη, δὲν εἶναι τεκμήριον πασιφανὲς περὶ τῆς ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων ἐθνικῆς ἑνότητος;

Ἀπὸ δὲ τῶν μέσων τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἕκτης πρὸ Χριστοῦ, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἤρξατο ἤδη ἐκπαιδευόμενον, ἐξαπλούμενον καὶ κρατῦνον τοὺς δεσμούς, τοὺς συνάπτοντας αὐτό Τὰ ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων αὐτοφυῆ καὶ ἀόριστα πολιτεύματα ἤδη διὰ νόμων γραπτῶν καὶ δι' ὡρισμένων θεσμῶν ἐρρυθμίσθησαν Τὸ θαυμαστὸν δ' ἐστιν ὅτι, ἐνῷ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀκαταπαύστως φέρεται εἰς τὴν κατάληψιν νέων χωρῶν καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν νέων πόλεων ἁπανταχοῦ τῶν μερῶν, τῶν τὴν Μεσόγειον περιβαλλόντων θάλασσαν, οἱ συνάπτοντες αὐτὸ δεσμοί, ἀντὶ νὰ χαλαρωθῶσι καὶ νὰ διασπασθῶσιν ἐκ τούτου, τοὐναντίον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κρατύνονται καὶ ἐμπεδοῦνται.

Ἀληθὲς μέν ἐστιν ὅτι, ὡς ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, οὕτω καὶ ἤδη, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν ὑπόκειται εἰς ἑνιαίαν κοινὴν πολιτικὴν κυβέρνησιν, διεσπαρμένον δὲ ἀπὸ Ὀλύμπου μέχρι Κυρήνης καὶ ἀπὸ Μασσαλίας καὶ κάτω Ἰταλίας καὶ Σικελίας μέχρι τῶν μυχῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ συμποσούμενον εἰς εἴκοσι περίπου ἑκατομμύρια, διατελεῖ διῃρημένον, οὐχὶ πλέον εἰς πολλὰς βασιλείας, ἀλλ' εἰς ἀπειραρίθμους αὐτοτελεῖς πολιτείας, τροπολογουμένας ἀπὸ τῆς στενῆς ὀλιγαρχίας τῆς Σπάρτης μέχρι τῆς πρὸς τὴν ἄκραν δημοκρατίαν ρεπούσης ἤδη ἀθηναϊκῆς πολιτείας, ἀλλ' ὡσαύτως βέβαιον εἶναι, ὅτι ἅπασαι αὗται αἱ πολιτικῶς ἀπ' ἀλλήλων διακεχωρισμέναι πολιτεῖαι διὰ ποικίλων καὶ ἰσχυροτέρων ἢ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν δεσμῶν συνεδέοντο.

Ὁ Ἡρόδοτος τοὺς δεσμοὺς τούτους εἰς τέσσαρας συγκεφαλαιοῖ· τὸ ὅμαιμον, τὸ ὁμόγλωσσον, τὰ κοινὰ τῶν θεῶν ἱδρύματα καὶ τὰς κοινὰς θυσίας, τὰ ὁμότροπα ἤθη· τὴν δ' οὕτω ἀπαρτιζομένην ἑλληνικὴν ἀδελφότητα Ζεὺς ὁ ἑλλήνιος ἐπετήρει καὶ συνετήρει. Ἡ δὲ γλῶσσα ἀναφαίνεται ἤδη διῃρημένη εἰς ποικίλας διαλέκτους, εἰς τέσσαρας ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων γραμματικῶν συγκεφαλαιωθείσας, τὴν ἰωνικήν, τὴν δωρικήν, τὴν αἰολικὴν καὶ τὴν ἀττικήν, ἀλλ' αἱ διαλεκτικαὶ αὗται διαφοραὶ δὲν ἦσαν τοιαῦται, ὥστε ἀνέφικτον νὰ καθιστῶσι τὴν πρὸς ἀλλήλας συνεννόησιν τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἑβδόμην καὶ τὴν ἕκτην ἑκατονταετηρίδα π. Χ., ὡσαύτως δὲ ἀρχομένης τῆς πέμπτης, πλεῖστοι ἰαμβειογράφοι, ἐλεγοποιοὶ καὶ μελικοὶ ποιηταί ἀνεφάνησαν, ὁ Ἀρχίλοχος, ὁ Καλλῖνος, ὁ Τυρταῖος, ὁ Ἀλκμάν, ὁ Ἀρίων, ὁ Στησίχορος, ὁ Ἀλκαῖος ἡ Σαπφώ, ὁ Σόλων, ὁ Θέογνις, ὁ Ἀνακρέων, οἱ ἄριστοι τῶν λυρικῶν Πίνδαρος καὶ Σιμωνίδης. Πάντες δ' οὗτοι, ἐν οἱᾳδήποτε γράφοντες διαλέκτῳ, **ἐξ ἴσου** ἐπευφημοῦντο καὶ ἐτιμῶντο παρά τε τὸν Ἰλισσὸν καὶ παρὰ τὸν Εὐρώταν, κατά τε τὰ Πύθια καὶ κατὰ τὰ Ὀλύμπια, παρά τε ταῖς αὐλαῖς τῶν Ἀλευαδῶν καὶ τῶν Σκοπαδῶν καὶ ἐν ταῖς ἀργολικαῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρακούσαις καὶ ἐν Μιλήτῳ, ἔν τε Κυρήνῃ καὶ ἐν Τραπεζοῦντι, χρησιμεύοντες οὕτω ὡς τεκμήριον ἅμα δὲ καὶ ὡς ὄργανον τῆς ἠθικῆς τοῦ ἔθνους ἑνότητος.

(ἀκολουθεῖ) Δ. Α. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΙΛΟΠΟΙΕΙΟΝ

Η. ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙ ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΙΟΛΟΥ 157

Ἐφοδομήθη παρὰ τοῦ **Η. Πουλοπούλου** ἐν ἔτει 1895, παρὰ τὸ Θησεῖον ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Πειραιῶς ἐπὶ ὁλοκλήρου τετραγώνου.

Τοὺς πίλους κατασκευάζει ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης ἀκατεργάστου ὕλης, ἤτοι τοῦ ψιαθίου εἰς φυσικὴν χροιάν, τῶν δερμάτων τοῦ Κάστορος, τῶν Λαγῳῶν, τῶν Κονίκλων, τῶν Μοσχοποντικῶν καὶ τῶν Προβάτων (Merinos), καὶ ἐξ αὐτῶν δι' εἰδικῶν Μηχανημάτων ἀποκόπτον τὸ χνούδιον καὶ τὸ μαλλίον, παρασκευάζει τὰ πιλήματα τῶν πίλων Σκληρῶν καὶ Μαλακῶν.

Εἶναι τὸ μόνον Ἐργοστάσιον ἐν Ἀνατολῇ, ἡ δὲ ποιότης τῶν προϊόντων αὐτοῦ ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν, δι' ὃ καὶ ἐβραβεύθη εἰς τὴν Ἔκθεσιν τῶν Παρισίων 1900 διὰ χρυσοῦ βραβείου.

Ἔχει ἴδιον τμῆμα κατασκευῆς κορδελῶν ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς πίλους.

Ἡ κινητήριος δύναμις εἶναι 200 ἵππων, τὸ δὲ προσωπικὸν τοῦ Ἐργοστασίου εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας εἰς 350—400.

Ἡ ἡμερησία παραγωγὴ τῶν μὲν Καστορίνων (feutre & merinos) ἀνέρχεται εἰς 800—1000 πίλους, τῶν δὲ ψιαθίνων εἰς 2000—3000.

Ἐπαρκεῖ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξάγει ποσότητας διὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ Αἴγυπτον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1905 ἵδρυσεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου τὴν πρώτην Ἀποθήκην διὰ τὴν λιανικὴν πώλησιν τῶν πίλων. Ἐκεῖ ὁ Κόσμος εὗρε σπουδαίαν διαφορὰν τιμῶν καὶ εἰς νεότατα σχήματα πίλους Σκληροὺς καὶ Μαλακοὺς μεγάλης στερεότητος, ὡς τοῦτο πανθομολογεῖται.

Πωλεῖται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἐλευθερουδάκη, «Ἑστίας», Μ. Σαλιβέρου, Χ. Σαλιβέρου. Σακέτου καὶ ἐν τοῖς περιπτέροις.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ἀντιπρόσωπος τῶν σοβαρωτέρων ὑπερωκεανείων ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιρειῶν ὡς καὶ διαφόρων Τραπεζικῶν, Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Οἴκων

Γραφεῖα :

Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Λυκούργου 12 (Πλατεῖα Ὁμονοίας)
Ἐν Πειραιεῖ ὁδὸς Ἀριστείδου (Πλατεῖα Καραϊσκάκη)
Ἐν Λαμίᾳ ὁδὸς Διάκου (οἰκία Στυλούδη)

Ἀντιπροσωπεῖαι καὶ ὑποπρακτορεῖα εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

ΚΥΡΙΟΙ ΦΟΙΤΗΤΑΙ

Τὰ ἐπισκεπτήριά σας

ΕΣ ΤΟΥ ΝΤΟΚΑ

3—Εὐριπίδου—3

Ἐπισκεπτήρια καὶ προσκλητήρια γάμων καλλιγραφικὰ καὶ εὐθυνά

Εἰς τοῦ ΝΤΟΚΑ

3—Εὐριπίδου—3

Εἰς τοῦ ΝΤΟΚΑ

Ἐπισκεπτήρια στιγμιαίως, Προσκλητήρια γάμων, καὶ πᾶσα ἄλλη καλλιτεχνικὴ ἐργασία

Διὰ τοὺς κ. κ. Στρατιωτικοὺς καὶ Φοιτητὰς γίνεται ἔκπτωσις.

3—Εὐριπίδου—3

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΥΛΛΕΚΤΗΣ

Μηνιαῖον Περιοδικὸν διὰ γραμματοσημοφίλους.

Ἐξεδόθη τὸ α' καὶ β' τεῦχος — Πωλεῖται εἰς τὰ Γραφεῖά του, Παρθεναγωγείου 20.

Δοκιμάσατε τὰ ἐξαίρετα καπνὰ καὶ σιγαρέττα ΣΙΑΜ. ΤΖΑΝΝΕ, Πλατεῖα Συντάγματος.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΤΟΣ 1908

---

4 Δραχμαὶ ἕκαστον γραμμάτιον ἰσχῦον διὰ τὰς 4 κληρώσεις
Μία δραχμὴ ἕκαστον γραμμάτιον ἰσχῦον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων

ΔΡΑΧΜΑΙ 900.000 ΚΕΡΔΗ

4	*Μεγάλα κέρδη*	*ἐξ*	*100 000*	*ἐξ*	*400,000*	*Δραχμῶν*
4	*Κέρδη*	*ἐξ*	*25,000*	*ἐξ*	*100.000*	*Δραχμῶν*
4	*Κέρδη*	*ἐκ*	*10,000*	*ἐκ*	*40,000*	*Δραχμῶν*
12	*Κέρδη*	*ἐκ*	*5,000*	*ἐξ*	*60,000*	*Δραχμῶν*
20	*Κέρδη*	*ἐκ*	*1,000*	*ἐξ*	*20,000*	*Δρσχμῶν*
1644	*Κέρδη*	*ἐξ*	*100*	*ἐξ*	*164,400*	*Δραχμῶν*
2312	*Κέρδη*	*ἐκ*	*50*	*ἐξ*	*115.600*	*Δραχμῶν*
4000	*ἐν ὅλῳ Κέρδη ἀξιας δραχμῶν . . .*				*900,000*	*Δραχμῶν*

Μέχρι τῆς πρώτης κληρώσεως (27]10 Ἀπριλίου 1908) θὰ ἐκδοθῶσι **μόνον 300,000 τετραδράχμων γραμματίων,** *ὑπ' ἀριθ 1—300,000.* **Μόνον οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι θὰ τεθῶσιν ἐντὸς τῆς κληρωτίδος, κατὰ τὴν κλήρωσιν ταύτην.** *Κατόπιν, θὰ ἐκδοθῶσι* **μονόδραχμα** *γραμμάτια, ἰσχύοντα διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων, ὑπ' ἀριθ. 300,001 ἄχρις 1,000.000, θὰ προστεθῶσι δὲ ἐντὸς τῆς κληρωτίδος καὶ οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοί*

Γραμμάτια πωλοῦνται : *Εἰς τὰ διάφορα ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσιας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπέζας εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ σταθμάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς ΔΡΑΧΜΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ἕκαστον, ἰσχῦον διὰ τὰς τέσσαρας κληρώσεις καὶ πρὸς ΔΡΑΧΜΗΝ ΜΙΑΝ ἕκαστον γραμμάτιον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.*

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.**

Ἡ πώλησις τῶν γραμματίων ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1)14 Ἰανουαρίου 1908.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ